

AGENDA TOEGANKELIJK GRONINGEN

2022 – 2025

INLEIDING

Voor u ligt de Agenda Toegankelijk Groningen 2022 – 2025. Dit document laat zien hoe we samen werken aan een toegankelijke gemeente.

In Groningen willen we dat iedereen, ongeacht herkomst, geslacht, geaardheid, handicap of leeftijd gelijke kansen krijgt om actief aan de samenleving mee te doen. Als een van de koploper gemeenten werken we in Groningen sinds 2017 aan het verbeteren van de toegankelijkheid. In het Actieplan Toegankelijk Groningen 2017-2021 hebben wij onze eerste stappen gezet naar een toegankelijker gemeente.

Met deze nieuwe agenda voor 2022-2025 maken we de omslag naar meer algemeen beleid met betrekking tot inclusie van mensen met een handicap en/of chronische ziekte. We richten ons daarom alleen op specifieke doelgroepen wanneer dat nodig is. Ook is deze agenda vanuit een breder kader geformuleerd. De verderop in het verslag beschreven definitie van toegankelijkheid laat zien dat Toegankelijkheid een breed thema is met aandacht voor beperkingen in:

- De fysieke omgeving (bijv. afwezigheid van blindegeleidelijnen),
- Overdracht van informatie (bijv. voor mensen die laaggeletterd zijn) en
- Een sociale component (hoe welkom ben je).

Het is dan ook lastig af te bakenen waar Toegankelijkheid geen rol speelt. Om de agenda in te bedden werken we deze per domein uit in concrete actiepunten in de eerste helft van 2022.

In dit document is aan de hand van 10 thema's te lezen wat we als gemeente, hebben gedaan, doen en gaan doen om de toegankelijkheid te verbeteren. De inhoud van de thema's zijn samen met ervaringsdeskundigen van de Werkgroep Toegankelijk Groningen en ambassadeurs van de gemeente Groningen tot stand gekomen. Samen streven we naar een toegankelijke gemeente waar iedereen mee kan doen en zich welkom voelt.

GLIMINA CHAKOR

Wethouder

SPEERPUNTEN VAN DE GEMEENTE GRONINGEN

Wij nemen de uitspraak 'Niets over ons, zonder ons' heel serieus.
Dus alles wat we zeggen, bedenken en doen,
doen we samen met mensen die een handicap om deel te nemen ervaren.

Iedereen is gelijkwaardig. Dat betekent niet dat iedereen gelijk is.
Wij waarderen de verschillen tussen mensen.

Mensen moeten de kans krijgen om keuzes te maken.
Als we zeggen 'Iedereen doet mee' betekent dit,
dat iedereen meedoet voor zover hij dat wil.
Juist omdat we rekening houden met de verschillen tussen mensen.

WAT WIJ GAAN DOEN:

Alles begint bij bewustwording. Dus medewerkers van de gemeente moeten weten
dat iedereen evenveel recht heeft om mee te doen.

En de inwoners van de gemeente moeten dit weten.
Daarom werken wij actief samen aan die bewustwording.

Wij kunnen niet alles tegelijk, maar wij willen dat iedereen zich op alle vlakken
in het dagelijks leven gelijke kansen en mogelijkheden krijgt.
Iedereen moet samen kunnen spelen en naar school kunnen gaan,
samen kunnen werken, zich thuis voelen in de buurt en zijn vrije tijd naar eigen inzicht kunnen indelen.

Om dit te bereiken, willen wij van elkaar leren. Wij delen onderling wat goed gaat en wat we moeilijk vinden.
We gaan bij elkaar op bezoek en bespreken onze leerpunten met elkaar.

Deze activiteiten helpen bij het (door)ontwikkelen van onze eigen Lokale Inclusie Agenda,
en leggen daarmee de basis voor echt inclusief beleid in onze gemeente.

Aangepast vanuit het Manifest: Iedereen doet mee! (2018)

Inleiding	2	Vrije tijd	16
Iedereen doet mee in groningen	6	Sport	16
Het VN-verdrag	6	Nieuwe activiteiten	16
Lokale Agenda Toegankelijkheid	6	Sporten, spelen, bewegen en ontmoeten in de buitenruimte	17
Input voor de Agenda Toegankelijk Groningen	6	Kunst & cultuur	17
Formele positie Werkgroep Toegankelijk Groningen	6	Evenementen	18
Wat verstaan we onder Toegankelijk zijn?	7	Opgroeien & ontwikkelen	19
Sociale veiligheid	8	Onderwijs	19
Keuzevrijheid	8	Buitenruimte	20
Bewustwording & beeldvorming	9	Leefkwaliteit Openbare Ruimte	20
Ervaringen van de Werkgroep Toegankelijk Groningen:		Op pad met als bestemming binnenstad	21
volwaardig burgerschap	9	Wonen	24
Ervaringsexcursie	9	Woonvisie (2020)	24
Ambassadeurs	9	Passend wonen	24
Schouw coronamaatregelen in binnenstad	10	Nieuwe activiteiten	25
Kennisuitwisseling met andere gemeenten	10	Zorg, welzijn en ondersteuning	26
Versterken werkproces	10	Inzet op toegankelijkheid in de afgelopen jaren	26
Communicatie	11	Vervoer en persoonlijke mobiliteit	28
Begrijpelijk voor alle Groningers	11	Openbaar vervoer	28
Digitale toegankelijkheid	12	Vervoer op maat	28
Bewustzijn vergroten	12	Werk arbeidsmarkt en participatie	29
Dienstverlening	13	Participatiewet	29
Klantcontact	13	Groningen als toegankelijke werkgever	31
Nieuwe activiteiten	14	Resumerend: de Agenda Toegankelijk Groningen 2022-2025	31
Toegankelijkheid verkiezingen	14	Bijlage: Lokale inclusiepunten Werkgroep Toegankelijk Groningen	

IEDEREEN DOET MEE IN GRONINGEN

HET VN-VERDRAG

Op 14 juli 2016 ratificeerde de Nederlandse overheid het VN-verdrag inzake personen met een handicap (in dit document het VN-verdrag).

Dit verdrag waarborgt, beschermt en bevordert de vrijheden en rechten van mensen met een handicap en chronische ziekte.

De doelgroep van het verdrag betreft mensen met een fysieke, zintuigelijke, verstandelijke en/of psychische beperking/handicap. Hieronder vallen ook mensen met een chronische ziekte en ouderen die als gevolg van hun leeftijd een beperking hebben.

Het VN Verdrag bestrijkt dus een hele diverse groep van mensen met een handicap. Doordat iedereen anders is lukt het niet om 100% toegankelijk te zijn. Dat is ook niet wat het VN Verdrag vraagt. Wel vraag het om actief mee te denken met oplossingen voor drempels die mensen ervaren.

LOKALE AGENDA TOEGANKELIJKHEID

Sinds de instelling van het Verdrag in 2007 werken overheden op internationaal, nationaal als lokaal niveau aan gelijke kansen voor personen met een handicap. In 2016 heeft Nederland het VN Verdrag aangenomen en wordt hier op diverse overheidsniveaus hieraan uitvoering gegeven.

Als gemeente dienen we een periodiek plan op te stellen waarin we aangeven hoe we het VN Verdrag lokaal implementeren. Deze agenda is een onderdeel van deze implementatiestrategie. Het is daarmee geen afgerond geheel maar een levend document.

De opzet van dit verslag bestrijkt 10 thema's zoals die vanuit de VNG zijn geformuleerd. Het gaat om de thema's:

- Bewustwording en beeldvorming
- Communicatie
- Dienstverlening
- Vrije tijd
- Opgroeien & ontwikkelen
- Buitenruimte
- Wonen
- Zorg, welzijn en ondersteuning
- Vervoer en persoonlijke mobiliteit
- Werk, arbeidsmarkt en participatie

INPUT VOOR DE AGENDA TOEGANKELIJK GRONINGEN

Een belangrijk uitgangspunt van het VN-verdrag Handicap is "Niks over ons, zonder ons". Dit betekent dat we ervaringsdeskundigen betrekken bij onderwerpen die raken aan de toegankelijkheid van de gemeente. Bij de totstandkoming van deze agenda zijn de ervaringsdeskundigen van de Werkgroep Toegankelijk Groningen betrokken. De werkgroep bestaat uit mensen met een fysieke handicap en problemen met mobiliteit, blinden/slechtzienden, doven/slechthorenden, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een psychische handicap en hun netwerk (achterban). De werkgroep is uniek in Nederland: een 'handicap-brede' groep die actief bijdraagt aan toegankelijk beleid.

FORMELE POSITIE WERKGROEP TOEGANKELIJK GRONINGEN

De gemeente maakt graag gebruik van de expertise van de werkgroep. Hoewel de werkgroep de afgelopen tijd steeds meer betrokken werd bij planvorming binnen de gemeente was die relatie tot voor kort niet formeel vastgelegd.

Om die positie van formeel vast te leggen zijn de gemeente en de werkgroep daarom op 15 juli 2021 een overeenkomst aangegaan waarin de afspraken over onderlinge samenwerking zijn vastgelegd. Het algemene doel van de samenwerking is om meer burgers te laten bijdragen aan algemeen beleid, zodat er minder aanpassingen en hulpconstructies nodig zijn.

In het kader van deze samenwerking heeft de werkgroep toegankelijk Groningen inmiddels ook een eigen pagina op de site van de gemeente: <https://gemeente.groningen.nl/toegankelijkgroningen>

INCLUSIEPUNTEN

De leden van de werkgroep hebben in themabijeenkomsten aangegeven waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen en waar verbetering nodig is. De werkgroep heeft naar aanleiding van deze bijeenkomsten een document opgeleverd met concrete punten van aandacht. Dit document is bijgevoegd als onderlegger van deze agenda (zie bijlage 1).

GEMEENTELIJK KERNTeam

In 2020 is een gemeentelijk kernteam ingesteld. Deze heeft op 29 juni een kick-off gehouden met wethouder Chakor. Dit kernteam bestaat uit beleidsambtenaren van verschillende directies die zich inzetten als ambassadeurs van het VN Verdrag. De beleidsambtenaren hebben deelgenomen aan de bijeenkomsten met de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Ook hebben ze een inhoudelijke bijdrage geleverd aan deze agenda.

WAT VERSTAAN WE ONDER TOEGANKELIJK ZIJN?

We willen een toegankelijke gemeente zijn voor iedereen. Dat gaat verder dan het wegnemen van obstakels in de openbare ruimte. Naast fysieke toegankelijkheid, bestaat ook sociale en informatie-toegankelijkheid. Deze vormen van toegankelijkheid komen in elk thema terug.

- **Fysieke toegankelijkheid** gaat over bereikbaarheid en ergens in of uit kunnen komen. Het betreft fysieke maatregelen zoals een afritje, (trap)lift, het gebruik van duidelijke markering, maar ook veilig het pand kunnen verlaten door een nooddeur, een koffiezetapparaat kunnen bedienen en toegankelijke ICT.
- **Sociale toegankelijkheid** gaat over je ergens welkom voelen, hoe je bejegend wordt en of activiteiten en programmering zijn afgestemd zodat iedereen kan meedoen.
- **Informatietoegankelijkheid** gaat over het geven van begrijpelijke en duidelijke informatie. Dit houdt onder meer in dat informatie in duidelijke taal is (zo nodig ondersteund met pictogrammen), dat er wordt voldaan aan webrichtlijnen over toegankelijkheid en dat er verschillende manieren zijn om contact op te nemen. Ook informatie over de toegankelijkheid van een product, dienst of locatie valt hieronder (zie ook bijlage 1, B2, punt 8).

DEFINITIE HANDICAP

Voor het toegankelijkheidsbeleid van de gemeente Groningen gebruiken we de volgende criteria om een handicap te definiëren:

- Het gaat niet over;
- Je hebt er elke dag last van;
- Het betreft meer aspecten van je leven;
- Het levert voortdurend participatie-problemen op¹.

Deze definitie geeft aan dat een handicap iets anders is dan een tijdelijk beperking. Binnen de agenda zal deze definitie ons uitgangspunt zijn.

SOCIALE VEILIGHEID

In het VN-verdrag wordt met name ook aandacht gevraagd voor de sociale veiligheid van mensen met een handicap. In het verdrag wordt aangegeven dat mensen met een handicap kwetsbaarder zijn en daar moet aandacht voor zijn.

Sociale veiligheid gaat over mogen zijn wie je bent; bestaanszekerheid. Verdraagzaamheid kan soms zomaar omslaan in intolerantie. Dit punt geldt overigens ook voor mensen uit de LHBTIQ-gemeenschap en bijvoorbeeld mensen met een allochtone achtergrond.

Speciale aandacht gaat uit naar mensen met confronterend gedrag. Dit is een belangrijk aspect in het samenleven. Wanneer pas je dwang toe? Wat is nog acceptabel gedrag? Tussen het VN -verdrag en de wet verplichte GGZ en de wet Zorg en Dwang kan het schuren. De werkgroep wil potentiële pijnpunten bespreekbaar maken en er niet voor wegduiken. Sociale veiligheid als punt van de agenda verdient nog nadere invulling.

Andere steekwoorden: emancipatie van alle mensen en niet voorwaardelijk erbij horen. Of de laatste zijn waar rekening mee wordt gehouden.

Voor de Werkgroep Toegankelijk Groningen is dit een belangrijk onderwerp en zij willen dit graag prominent op de agenda hebben (zie ook bijlage 1. Punt 10). Het onderwerp sociale veiligheid heeft een duidelijke link met de diversiteitsagenda die we in dit voorjaar hebben vastgesteld.

ACTIEPUNTEN

- Invulling geven aan het onderwerp sociale veiligheid en kijken waar een samenwerking gemaakt kan worden met de diversiteitsagenda wordt een actiepunt voor het 1e half jaar van 2022.
- Er wordt een ambassadeur sociale veiligheid toegevoegd aan het kernteam. Dit kan een invulling zijn vanuit psychische kwetsbaarheid en/of openbare orde en veiligheid.

KEUZEVRIJHEID

Wat voor iedere burger normaal is: iets te kiezen hebben, is voor mensen met een handicap/bepmerking nog lang niet vanzelfsprekend. Vaak krijg je standaard voorzieningen toegewezen of word je 'geplaatst' in plaats van dat je zelf kiest hoe en waar je gaat wonen, gaat leren en werken.

Keuzevrijheid is belangrijk omdat de eigen autonomie raakt, de zeggenschap over je eigen lijf en leven. Daarom is dat het 4e universele aandachtspunt voor alle ambassadeurs VN-verdrag van de Gemeente Groningen en hun collega's: een volwaardig burger wil iets te kiezen hebben.

Een handicap/bepmerking betekent per definitie dat je iets tot veel moet inleveren aan keuzemogelijkheden, maar des te waardevoller is de speelruimte die over blijft!

(Zie ook bijlage 1, punt D)

BEWUSTWORDING & BEELDVORMING

Een belangrijke opdracht van Toegankelijk Groningen is het bevorderen van bewustwording bij mede-burgers en medewerkers van de gemeente over het VN-verdrag en toegankelijkheid in de breedste zin van het woord. Hoewel het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een handicap valt onder geldende wet- en regelgeving, is nog niet iedereen bekend met het verdrag en het belang van toegankelijkheid. Ook heeft men niet altijd een duidelijk beeld van de brede doelgroep van het VN-verdrag. Hieronder staat een aantal middelen en acties beschreven die we hebben uitgevoerd en gaan ondernemen/verder uitwerken om bewustwording en beeldvorming bij mede-burgers en medewerkers te vergroten.

ERVARINGEN VAN DE WERKGROEP TOEGANKELIJK GRONINGEN: VOLWAARDIG BURGERSCHAP

Burgers met een handicap horen bij de gevarieerde samenleving die Groningen zo mooi kleurt. Een combinatie van meerdere beperkingen en bijzondere eigenschappen is eigenlijk heel normaal. Toch ervaren de leden van de werkgroep dat de maatschappij hier nog weinig rekening mee houdt.

De leden van de werkgroep geven aan dat de standaard-burger centraal staat en wie daarvan afwijkt niet in beeld komt of wordt vergeten. Ze voelen zich vaak niet gezien en niet gehoord als medeburger of persoon die ertoe doet. Volwaardig burgerschap is een belangrijk element van het VN-verdrag (zie bijlage 1). Bijdragen aan de bewustwording dat ook burgers met een handicap (in de brede variatie) er zijn, erbij horen en mee moeten kunnen doen is daarom essentieel.

ACTIEPUNTEN BEWUSTWORDING

- Opzetten van campagne om bewustwording voor mensen met een handicap en het VN-verdrag te vergroten. We willen daarbij verschillende vormen van communicatie inzetten om te werken aan beeldvorming en verbinding.

ERVARINGSEXCURSIE

In september 2020 gingen collega's uit verschillende beleidsvelden op ervaringsexkursie. Ze werden tijdens excursie begeleid door de ervaringsdeskundigen van de werkgroep Toegankelijk Groningen. Hoewel een korte ervaring je geen expert maakt, heeft het wel bijgedragen aan de dialoog over een toegankelijke gemeente en wat daarvoor nodig is.

AMBASSADEURS

Binnen de gemeentelijke organisatie hebben we een kernteam toegankelijkheid aangesteld. Deze ambtenaren zijn ambassadeur voor een toegankelijke gemeente binnen hun werkveld zowel in de organisatie als naar partners toe.

Delen van kennis over het VN Verdrag en wat er nodig is om een toegankelijker samenleving te worden helpt bij het vergroten van de bewustwording. Hierbij trekken we op met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Discriminatie Meldpunt Noord en het Diversiteitsnetwerk. Ook intern werken we aan het vergroten van de kennis over het VN Verdrag en een toegankelijke gemeente door het geven van presentaties en het delen van artikelen of filmpjes over toegankelijkheid. De input die de Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft gegeven brengen we intern en extern onder de aandacht.

SCHOUW CORONAMAATREGELEN IN BINNENSTAD

In maart 2020 werden we allemaal geconfronteerd met een veranderde dagelijkse werkelijkheid waarin we in korte tijd de binnenstad ruimte moesten maken voor veilige loopstromen. In bepaalde gebieden haalden we geparkeerde fietsen en uitstallingen weg om zo meer veilige ruimte te creëren voor voetgangers. Terrassen werden aangepast en fietsroutes door het centrum werden omgeleid. Daarnaast zijn er extra tijdelijke (toegankelijke) toiletten geplaatst op de twee grootste markten.

Om eventuele, ontstane knelpunten weg te nemen hebben we de Werkgroep Toegankelijk Groningen uitgenodigd voor een schouw van de binnenstad. Enkele knelpunten zijn tijdens de schouw aangepakt en opgelost. Helaas was niet alles direct oplosbaar en hebben we een aantal concessies moeten doen wat betreft toegankelijkheid (zoals bij het Zuiderdiep) uit solidariteit met de Groningse Horeca. We vinden het belangrijk om met bewoners in gesprek te zijn over ervaren obstakels die wij mogelijk kunnen wegnemen.

KENNISUITWISSELING MET ANDERE GEMEENTEN

Via het Koploperprogramma 'Iedereen doet mee!' van de VNG wisselen we kennis met andere gemeenten: Groningen is één van de inmiddels 40 koplopergemeentes.

VERSTERKEN WERKPROCES

In de voorbije periode is de positie van de werkgroep geformaliseerd en zijn er veel verbindingen gelegd met ambassadeurs van de gemeente. In de komende periode gaan we die samenwerking verder versterken.

We gaan met elkaar in gesprek om tot een gezamenlijke taal en betekenisgeving te komen. Hierbij vormt de classificatie van het ICF het uitgangspunt:

- Ik heb een stoornis omdat ik niet horen kan.
(Oor functioneert niet);
- Dat beperkt mij in de dingen die ik kan doen.
(Kan niet bellen b.v.);

- De eigenschappen van de maatschappij maken dat deze een belemmerende werking hebben op mijn handelen.
(B.v. gemeente zegt dat ik moet bellen, ze kunnen ook voor alternatief zorgen zoals whatsapp of chat functie).

Doordat toegankelijkheid een onderwerp is dat veel domeinen raakt is het nodig om veel aandacht te besteden aan elkaars 'wereld' en 'taal' te leren kennen. De zeer diverse domeinen zullen bewust moeten worden van de leefwereld van mensen met een handicap. Burgers hebben weer te maken met veel verschillende domeinen die elk weer hun eigen taal spreken en net andere werkprocessen hanteren.

Op basis van dit onderwerp is de discussie gevoerd hoe we de leefwereld van de werkgroep en de werkwereeld van de ambtenaren beter bij elkaar kunnen gaan brengen. We zullen niet bereiken dat deze werelden gaan samenvallen, maar we willen met de werkgroep hierin wel duidelijke stappen zetten.

In de manier van werken zullen we een duidelijker onderscheid maken tussen concrete dagelijkse punten (b.v. een stoep aanpassen) en meer structurele veranderingen (b.v. structureel toegankelijkheid meenemen in aanbestedingen). De agenda toegankelijkheid brengt de diverse domeinen bij elkaar, maar er zal per domein concrete invulling gegeven moeten worden aan de agenda.

ACTIEPUNT UITVOERINGSAGENDA

- Per domein een sessie organiseren om tot concrete actiepunten te komen met -waar mogelijk- een tijdslijn. Dit proces zal plaatsvinden voor de zomervakantie 2022. Er wordt gestart met de domeinen waar de meeste ontwikkelingen zullen gaan plaatsvinden (openbare ruimte).

COMMUNICATIE

De gemeente Groningen is continu in gesprek met de inwoners van de stad. Er is een diverse groep inwoners waarvan niet iedereen met 'traditionele' communicatie bereikt wordt of zich hierdoor aangesproken voelt. Daarom is het zo belangrijk ook de communicatie inclusief te maken en niet per doelgroep een andere vorm te kiezen.

BEGRIJPELIJK VOOR ALLE GRONINGERS

Binnen de gemeentelijke organisatie hebben we een brievendokter. Deze wordt geraadpleegd bij het versturen van meer dan 500 brieven aan bewoners. De brievendokter controleert de brief op begrijpelijk taalgebruik en op de volledigheid van de inhoud. We willen graag een brief die iedereen kan begrijpen en zo min mogelijk vragen oproept.

We willen verder aan de slag met het verbeteren van onze schriftelijke communicatie. Ook bij het schrijven van grote briefaantallen. De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft in bijlage 1, onderdeel B. Communicatie en Contact een aantal maatregelen genoemd ter verbetering van de communicatie.

We sluiten aan bij de landelijke campagne www.directduidelijk.nl/. Hiermee promoten we om bij het schrijven rekening te houden met je lezer, voor een persoonlijke benadering te kiezen en ervoor zorgen dat de taal begrijpelijk is. Ook willen we een beeldbrief voor mensen die moeite hebben om gelezen tekst te begrijpen (zoals bijv. laaggeletterden en mensen die voornamelijk in gebarentaal communiceren) te maken waarbij gebruik wordt gemaakt van pictogrammen en foto's.

Het verbeteren onze communicatieve (online) toegankelijkheid is deels een organisatorische uitdaging. Alle afdelingen moeten zich bewust zijn van het belang ervan. We gaan aan de slag om deze bewustwording binnen de gemeentelijke organisatie te vergroten.

In de projecten waarbij we input vragen van onze bewoners willen we informatie zo toegankelijk mogelijk aanbieden. Denk bijvoorbeeld

aan het inzetten van een gebarentolk. Niet alle dove mensen kunnen geschreven tekst goed begrijpen. Voor hen is gebarentaal hun eerste taal en het zou hun erg helpen wanneer meer mensen een basale kennis van hun taal kennen (voorbeeld van de winkel waar mensen goedendag in gebarentaal kunnen spreken). Zie ook de adviezen over gebarentolken in bijlage 1, B1 over communicatie.

ACTIEPUNTEN COMMUNICATIE

- We gaan een voorstel uitwerken om bovenstaande bij grotere/specifieke/relevante projecten in te voeren.
- We gaan meer aandacht geven voor het begrijpelijker maken van onze brieven en besluiten. De campagne Direct Duidelijk-deal is op 1 november getekend.

Gemeentesecretaris Christien Bronda heeft namens de gemeente Groningen de Direct Duidelijk-deal ondertekend.

Inwoners hebben vaak last van de moeilijke taal in gemeentelijke brieven en vinden de teksten moeilijk te begrijpen. De gemeente wil daar wat aan doen.

Met het ondertekenen van de deal spreekt de gemeente af daar extra op in te zetten en concrete stappen te nemen om dit voor elkaar te krijgen.

Het ondertekenen van de deal is het startschot voor allerlei concrete acties voor het verbeteren van brieven en teksten van de gemeente.

Onder andere door medewerkers tips en schrijftrainingen te geven, schrijfcoaches in te zetten

en door bestaande brieven te herschrijven in duidelijke taal. Ook gaat de gemeente inwoners vragen wat zij van de brieven vinden.

auditieve, motorische of cognitieve beperking. Echter voor iedere gebruiker van digitale producten is gebruiksvriendelijkheid van belang.

De gemeentelijke website gemeente.groningen.nl voldeed eind 2020 gedeeltelijk aan deze eis. We werken eraan om de toegankelijkheid van onze website te verbeteren. Om dit te bereiken willen we continue aandacht voor digitale toegankelijkheid en moeten we meer regie voeren op hetgeen we als gemeente online zetten.

De Pdf-bestanden die we delen op onze website zorgen op dit moment voor de meeste toegankelijkheidsproblemen. We onderzoeken alternatieven voor het gebruik van een Pdf-bestand en willen het gebruik ervan zoveel mogelijk beperken.

Op onze social media gebruiken we begrijpelijke taal en plaatsen we alleen gemeentelijke filmpjes die ondertiteld zijn.

ACTIEPUNTEN TOEGANKELIJKHEID WEBSITE

- Toegankelijkheid website verbeteren.
- Regie voeren op online zetten van gemeentelijke informatie.
- Probleem met Pdf bestanden oplossen.
- Het gebruik van plattegronden in nieuwsbrieven en informatiemateriaal moet ook voor iedereen toegankelijk zijn.

BEWUSTZIJN VERGROTEN

De gemeente werkt niet alleen aan redactionele en technische digitale toegankelijkheid. Ook het bewustzijn rond dit thema moet worden vergroot, zodat ook andere projectwebsites van de gemeente goed toegankelijk gemaakt worden. Kennis over digitale toegankelijkheid is voor een brede groep binnen de organisatie relevant. Denk bijvoorbeeld aan beleidsmakers, redacteurs, juristen, communicatieadviseurs, ontwikkelaars, vormgevers en andere medewerkers die pdf's maken of willen aanbieden.

DIGITALE TOEGANKELIJKHEID

Digitale toegankelijkheid is een taak van de hele gemeentelijke organisatie. De gemeentelijke organisatie wil en mag niemand uitsluiten. Alle informatie die wij delen moet toegankelijk zijn voor iedereen, handicap of niet. Dit is wettelijk vastgelegd in het 'Besluit digitale toegankelijkheid overheid'.

Digitale toegankelijkheid gaat over de bruikbaarheid en begrijpelijkheid van digitale informatie en diensten voor bezoekers, dit geldt zowel voor websites als voor apps. Dit is essentieel voor mensen met een visuele,

ACTIEPUNT BEWUSTZIJN

Om de kennis over het onderwerp te vergroten en ver spreiden gaan we sessies organiseren over digitale toegankelijkheid. Hierbij krijgen aanwezigen inzicht in wat digitale toegankelijkheid is, waarom digitale toegankelijkheid voor alle bezoekers belangrijk is en tegen welke drempels mensen met een handicap kunnen aanlopen.

CALAMITEITEN

Door de corona crisis is het belang van het gebruik van een gebarentolk bij calamiteiten duidelijk geworden. Daarom hebben we dit de afgelopen tijd bij de veiligheidsregio onder de aandacht gebracht. Op dit moment is binnen de veiligheidsregio de afspraak dat er een gebarentolk wordt ingezet wanneer er vanuit de veiligheidsregio een persvoorlichting wordt gegeven bij een calamiteit, die van bewoners vraagt om op een bepaalde manieren te handelen (bijv. het dichtdoen van ramen bij een brand). De tolk is inmiddels één keer ingezet.

ACTIEPUNT CALAMITEITEN

- Het is van belang in crisiscommunicatie meer aandacht te hebben voor laaggeletterden. In de coronacrisis hebben we informatie gedeeld met eenvoudige taal en beeld (een zgn. Visual). We gaan de samenwerking zoeken met WIJ, om dit verder te ontwikkelen.
- Ervaring met doventolk tijdens calamiteiten evalueren en blijvend onder de aandacht brengen.

DIENTSTVERLENING

KLANTCONTACT

Voor een inwoner is de gemeente de plek waar je een paspoort kunt aanvragen, terecht kunt voor hulp in het kader van de WMO of de partij die je afvalcontainer leegt. De gemeente is het lokale gezicht van de overheid waar je voor meer dan vierhonderd producten en diensten terecht kunt, en waar je eigenlijk elke hulpvraag moet kunnen stellen. Dat is in het kort de gemeentelijke dienstverlening.

Deze dienstverlening is constant aan het veranderen. Met de digitalisering creëren we meer gemak, maar ook meer afstand tot onze inwoners. Hierdoor worden onderwerpen als inclusie, toegankelijkheid en participatie steeds urgenter. Door de digitalisering verandert ook de rol van onze balies. We zien het gezicht van de gemeente verschuiven van het loket naar de website en social media. Het is onze taak om binnen al deze ontwikkelingen kwalitatieve dienstverlening te blijven bieden waar de inwoner centraal staat. Kwalitatieve dienstverlening vanuit het perspectief van de inwoner.

Voor verschillende inwoners is de fysieke vorm van dienstverlening de beste optie. Zij hebben moeite met de digitale interactie en geven sterk de voorkeur aan het spreken van een medewerker. En soms zijn er situaties waar de 'standaard' dienstverlening niet toereikend is. Hierin zijn onderwerpen zoals toegankelijkheid en de persoonlijke maat van groot belang. Het fysieke contact blijft dan ook een volwaardige pijler van onze dienstverlening.

NIEUWE ACTIVITEITEN

BEWUSTWORDING:

Als inclusie punt van de werkgroep (zie bijlage 1) is gevraagd om de VN check-vraag toe te voegen aan college besluiten in het format voor B&W-nota's. *Past dit beleid bij alle Groningse burgers of leidt het onbedoeld tot uitsluiting?* Door de check-vraag van de VN mee te nemen, wordt het vanzelfsprekender dat vóór besluitvorming aan het toegankelijkheidsaspect is gedacht en eventueel advies is ingewonnen van de werkgroep. Het college krijgt zo ook de mogelijkheid om een bredere integrale afweging te doen. De uiteindelijk zin die is opgenomen luidt: *Indien relevant: geef ook aan wat de gevolgen van het voorstel zijn voor de toegankelijkheid van voorzieningen of de openbare ruimte voor personen met een handicap.*

We gaan werken aan een positieve en inclusieve beeldvorming in de uitingen die wij als gemeente doen. Zo willen we meer foto's gebruiken die de diversiteit in onze gemeente representeren.

ONTMOETING

Naast het verbeteren van digitale toegankelijkheid, blijven we ook investeren in offline dienstverlening. Want we willen bewoners altijd de mogelijkheid bieden voor een persoonlijk contact. We vinden het belangrijk aandacht te blijven geven aan het (be)houden van een uitnodigende houding waarin we tijd nemen voor mensen die dat nodig hebben.

Brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij.....'

De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft een brochure geschreven waarin zij beschrijven hoe je het beste om kan gaan met mensen uit verschillende 'bloedgroepen'. Deze brochure heeft als doel om handelingsverlegenheid weg te nemen. Als gemeente dragen wij financieel bij aan de uitgave hiervan en zetten we ons netwerk in om de werkgroep te helpen met het verspreiden van deze brochure.

ACTIEPUNTEN DIENSTVERLENING

- We willen dat alle gemeentelijk gefinancierde en gesubsidieerde gebouwen toegankelijk zijn voor iedereen. We gaan onderzoeken wat de huidige stand van zaken is en waar we verbeteringen aan kunnen brengen.
- We gaan onderzoeken of we bij elk nieuw ontwerp/gebouw/dienstverlening een klantenpanel in kunnen zetten die een klantenreis kunnen maken. Op deze manier richten we ontwerp/gebouw/dienstverlening in vanuit het perspectief van de gebruiker. De Werkgroep Toegankelijk Groningen willen we hierbij dan graag betrekken.
- Vanuit de Werkgroep Toegankelijk Groningen komt nog een vraag over de aankleding van gebouwen. Voor de zeer grote groep slechthorenden in Nederland (in 2019 767000) zorgt galm in openbare gebouwen ervoor dat mensen elkaar slecht kunnen verstaan. Mogelijk kan dit meegenomen worden.

TOEGANKELIJKHEID VERKIEZINGEN

De toegankelijkheid van het verkiezingsproces is van groot belang voor een inclusieve samenleving. In Groningen is het doel dat iedereen die mag stemmen ook kan stemmen. Alle stemlokalen moeten daarom toegankelijk zijn voor kiezers met een lichamelijke handicap (motorisch of visueel). Dit betekent dat de stemlokalen voor bijvoorbeeld kiezers in een rolstoel goed bereikbaar zijn. En dat deze kiezers in deze stemlokalen de mogelijkheid hebben zelfstandig te stemmen. De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft hier in het verleden op geadviseerd.

Op dit moment is de norm dat 25% van de stemlokalen toegankelijk zijn voor mensen met een handicap. Aan deze eis voldoet de gemeente ruimschoots.

Uiteindelijk willen we dat alle stemlokalen toegankelijk zijn.

VERKIEZING IN CORONATIJD

De laatste (landelijke) verkiezingen vonden plaats in coronatijd. Vanwege de maatregelen, de hoeveelheid stemdagen en de benodigde ruimte kon niet gegarandeerd worden dat elke locatie volledig toegankelijk was. We hebben ons ervoor ingespannen dat mensen met een handicap gedurende de drie stemdagen hun stem konden uitbrengen. Zo was er een gratis verkiezingstaxi beschikbaar die bewoners naar een toegankelijke stemlocatie kon brengen. Ook konden mensen op de website van de gemeente inzien welke speciale voorzieningen er waren per stembureau.

PROMOTIE IN GEWONE TAAL

Daarnaast hebben we de verkiezingskrant in gewone taal 2021 gepromoot waardoor mensen die moeite hebben met ambtelijke taal ook kennis konden opdoen over de verkiezingen. Ook hebben we aandacht gegeven aan het delen van informatie over de verkiezingen in de Nederlandse gebarentaal. Al deze informatie was op de website van de gemeente te vinden.

Bij eerdere verkiezingen richtten we op initiatief van de stichting Clubhuis voor Doven een speciaal stemlokaal voor dove mensen. Achter de stemtafel zaten dove mensen, horende mensen konden met hen communiceren via ingehuurd gebarentolken.

De Griffie is in samenwerking met ProDemos en in de aanloop naar de Gemeenteraadsverkiezingen van 2022 gestart met een cursus 'Politiek Actief voor de Gemeente'. In het bijzonder worden inwoners met een auditieve, visuele of fysieke beperking uitgenodigd zich aan te melden. De cursus heeft als doel burgers met verschillende achtergronden te stimuleren politiek actief te worden.

ACTIEPUNTEN VERKIEZINGEN

- Ook in de komende jaren blijven we ons inzetten voor toegankelijke verkiezingen. De maatregelen en voorzieningen van de afgelopen verkiezingen worden geëvalueerd en, waar mogelijk en nodig, voeren we verbeteringen door. Zo blijft de gemeente werken aan toegankelijke verkiezingen en de geleidelijke verwezenlijking van het VN-verdrag 'Handicap'
- We gaan bij de komende verkiezingen in 2022 naast een doofvriendelijk stembureau ook een stembureau inrichten voor blinden en slechtzienden. Hier gaan we gebruik gaan maken van een stemmal en een soundbox waarmee blinden en slechtzienden zelfstandig kunnen stemmen.

VRIJE TIJD

Groningen is een bruisende stad waar veel te beleven is. Om ervoor te zorgen dat ook mensen met een handicap of chronische ziekte aan al dit aanbod kunnen deelnemen werkt Groningen aan de toegankelijkheid van sport, evenementen en cultuur.

SPORT

In onze sportvisie geven we aan te willen werken aan sportief kapitaal voor iedereen. Het voldoen aan het 'VN-verdrag handicap', het bijdragen aan de ambities van de nationale alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' en de beloften vanuit het 'SamenSpeelAkkoord' komen terug in alle vijf ambities van deze visie. Vanuit de visie van het Gronings Sportmodel kijken we naar wat nodig is om mensen die wel willen meedoen, maar daarbij barrières op hun pad vinden, te helpen om drempels te overwinnen. De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft een adviserende rol gehad bij de totstandkoming van de sportvisie.

Afgelopen jaar is de samenwerking tussen Special Heroes en het speciaal onderwijs binnen de gemeente verder geïntensiveerd dankzij een structurele bijdrage aan dit programma. Stichting Special Heroes Nederland maakt zich sterk voor de sociale, mentale en fysieke ontwikkeling van kinderen met een handicap door een gezonde en actieve leefstijl te stimuleren en een zo groot en breed mogelijk aanbod te creëren binnen de gebieden sport en bewegen, kunst en cultuur, werk en participatie en voeding en gezondheid.

Op 22 september 2021 heeft het beweefestival inclusief sporten en bewegen plaats gevonden. Dit was onderdeel van de jaarlijkse Nationale Sportweek. Inwoners konden bijvoorbeeld meedoen aan een duofiets / rolstoelfiets clinic of hiervan een demonstratie bekijken.

<https://sport050.nl/evenementen/kalender/2021/09/22/beweefestival-inclusief-sporten-en-bewegen/>

NIEUWE ACTIVITEITEN

Volgens het Mulier instituut en het RIVM blijft de sportdeelname van mensen met een handicap achter op die van deelname van mensen zonder handicap. De gemeente Groningen herkent deze landelijke cijfers. In het onderzoek 'grenzeloos actief' dat we in 2018 hebben laten uitvoeren door Onderzoek en Statistiek is onderzocht wat mensen belemmert en motiveert om te sporten en te bewegen.

De aanbevelingen van dat onderzoek hebben ervoor gezorgd dat het thema inclusief sporten en bewegen een prominente plek heeft gekregen in het Gronings Sportakkoord. Dit heeft o.a. geleid tot de aanstelling van een beweegcoach inclusief sporten/bewegen in 2020. De inzet van deze beweegcoach is erop gericht de sportdeelname van de doelgroep te vergroten.

Samen met de Beweegcoach Inclusief Sporten stimuleren we de ontwikkeling van aangepast sport- en beweegaanbod bij sportclubs en zorgen we voor een optimale zichtbaarheid en toegankelijkheid van dit aanbod. In onze visie zorgen uitnodigende en voor iedereen toegankelijke sport- en speelfaciliteiten en een beweegvriendelijke openbare ruimte verlagen drempels om mee te doen met sport en bewegen.

We willen dat iedereen mee kan doen. Inclusieve sport vraagt om een veilig sportklimaat, positieve en open sportcultuur. Dus daar gaan we samen met de sportclubs actief aan werken aan door met hen te participeren in campagnes, workshops of andere activiteiten.

Wij streven naar sportaccommodaties en -faciliteiten die voor iedereen toegankelijk zijn. Een inclusief sportaanbod kan natuurlijk alleen functioneren als de accommodaties en de weg er naar toe toegankelijk zijn (bijv. geleidelijnen).

BEWEEGCOACH

De beweegcoach heeft tot doel zoveel mogelijk inwoners (waarvoor sporten niet vanzelfsprekend is) structureel in beweging te brengen. De focus ligt eerst op mensen met een verstandelijke en lichamelijke

beperking. De invulling van de werkzaamheden gebeurt in samenspraak met onze netwerkpartners, waaronder Stichting de Brug, werkgroep toegankelijk Groningen en Kids United. De taken zijn:

- Zichtbaar maken huidige aanbod;
- Toegankelijkheid bevorderen;
- Begeleiding (bijv. sportaanbieders wijzen op de servicelijst van NOC*NSF);
- Aanbod sportaanbieders in kaart brengen en meer aanbod realiseren daar waar nodig;
- Inwoners begeleiden bij hulpvragen over vervoer en financiën;
- Voorzieningen bij de doelgroep onder de aandacht brengen.

We hebben geen cijfers van aantallen sporters die direct of indirect door de beweegcoach meer zijn gaan sporten of bewegen. Bij een enkel sportstimuleringsproject hebben we dat wel. De samenwerking met COSIS bijvoorbeeld, waardoor 12 cliënten zijn gaan sporten. Een ander voorbeeld is dat er in het kader van de Nationale Diabetes Challenge in Haren twee wandelgroepen zijn opgezet, samen met lokale netwerkpartners.

ACTIEPUNTEN INCLUSIEF SPORTEN

- Verbeteren inclusieve sportcultuur door samen te werken in campagnes, workshops of andere activiteiten.
- Werkgroep Toegankelijk Groningen betrekken bij de verbetering van de toegankelijkheid van sportaccommodaties en de weg er naar toe (geleidelijnen).

Stimuleren in samenwerking met de beweegcoach van een inclusief sportaanbod (zie ook de ideeën van de Werkgroep Toegankelijk Groningen, bijlage 1 onderdeel 5: Sport en Beweging).

SPORTEN, SPELEN, BEWEGEN EN ONTMOETEN IN DE BUITENRUIMTE

In Groningen staat de gemeente voor onbeperkt spelen en ontmoeten. Kinderen, jongeren en volwassenen kunnen meedoen in het spel en samen komen in de buitenruimte. De activiteiten spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn goed en belangrijk voor iedereen: het stimuleert de cognitieve, motorische, emotionele en sociale ontwikkelingen van jong tot oud.

Wij streven naar een inclusieve speelcultuur, waarbij het vanzelfsprekend is dat kinderen met en zonder handicap en de mensen in hun omgeving samen kunnen spelen. Bij nieuwe speelplekken maken we de oprit toegankelijk en verkennen we of in de buurt specifieke behoeften zijn op het gebied van de toegankelijkheid van de speeltuin. Het realiseren van uitdagende speelplekken voor alle doelgroepen blijft het uitgangspunt.

ACTIEPUNT SPEELPLEKKEN

- Op dit moment zijn er speelplekken voor kinderen met een handicap (o.a. kinderboerderij Ulgersmaborg). Wij gaan verder verkennen welke acties nodig zijn om meer SamenSpeelplekken te realiseren en om een SamenSpeelBelofte te ontwikkelen waarmee Groningen partner kan worden van het SamenSpeelAkkoord. Hierbij wordt zowel naar het fysieke als het sociale ontwerp gekeken. Het gaat om speelplekken die voor kinderen met een handicap voor 50% bespeelbaar zijn, voor 70% toegankelijk zijn en waar zij zich 100% welkom voelen.

KUNST & CULTUUR

We zien graag dat inwoners zich thuis voelen bij kunst en cultuur. Daarom zetten we ons er voor in dat in de gemeente Groningen kunst en cultuur die inclusief en voor iedereen toegankelijk is (Kadernota cultuur 2021-2028). De inclusiviteit en toegankelijkheid van kunst en cultuur brengen we onder de aandacht bij onze instellingen en partners.

SPOT zet in haar beleid in op alle inwoners en kijkt naar drempels die inwoners met een beperking, met een minimuminkomen of bijvoorbeeld biculturele Groningers kunnen ervaren. In het kader van het VN-Verdrag Handicap is met hulp van de Werkgroep Toegankelijk Groningen in 2021 de informatie over de toegankelijkheid van SPOT op de website vernieuwd. Als input voor deze wijzigingen waren gesprekken met de werkgroep met als onderwerp de ervaren knelpunten per publieksgroep. Gezamenlijk is er gezocht naar oplossingen voor deze knelpunten. De ene keer is dit door een vrijkaart aan een begeleider te geven, de andere keer is het geven van extra service of informatie weer beter. Op deze manier leveren we maatwerk in plaats van een one-size-fits-all-oplossing waarbij de kans groter is dat groepen zich niet vertegenwoordigd voelen.

Noorderzon werkt veel samen met vrijwilligers die een bepaalde afstand tot de maatschappij hebben. Zo komen zij op een leuke manier in aanraking met het aanbod op het festival.

ACTIEPUNTEN KUNST EN CULTUUR

- Naar aanleiding van het kunstwerk “Geheugenbalkon” dat niet toegankelijk was voor mensen in een rolstoel is het contact tussen de werkgroep en de gemeente geïntensiveerd. Er wordt een bijeenkomst georganiseerd in het eerste kwartaal 2022 over Kunst en Cultuur voor iedereen. De bedoeling is dat de samenwerking daarna verder vormgegeven wordt.
- Er wordt op dit moment gekeken of er rondom de 4 mei herdenking van komend jaar aandacht gegeven kan worden aan de gevolgen van de 2e wereldoorlog voor mensen met een handicap in en rondom Groningen.

EVENEMENTEN

We vinden het belangrijk dat iedereen een evenement kan bezoeken. We streven er naar om zoveel mogelijk evenementen te organiseren waar iedereen aan mee kan doen. Bij de vergunningenprocedure moedigen we de organisatie aan om toegankelijkheid op het evenement te bevorderen. Dit doen we door in gesprek te gaan over de toegankelijkheid van evenementen en het delen van praktijkervaringen van andere organisatoren.

Een voorbeeld van een inclusief evenement is de 4Mijl4You. Dit is een evenement waar op de vooravond van de 4 Mijl op een alternatieve wijze het 4 mijl parcours wordt afgelegd wordt georganiseerd. Ook organiseren we een ‘prikkeloze’ dag op de Meikermis. Met deze actie maken we de kermis toegankelijker voor mensen die moeite hebben met prikkelverwerking.

ACTIEPUNTEN EVENEMENTEN

- In 2022 wordt het nieuwe strategisch evenementenbeleid vastgesteld. We herzien hiermee het evenementenbeleid uit 2014. Een van onze ambities is om evenementen te organiseren die voor iedereen toegankelijk zijn.
- Er wordt een leidraad toegankelijke evenementen opgesteld. Deze gaan we promoten onder organisatoren die in de gemeente Groningen een evenement organiseren.
- Er worden in de vergunning aandachtspunten opgenomen op het gebied van toegankelijkheid.
- We herijken de locatieprofielen voor de meest gebruikte evenementenlocaties. In deze profielen gaan we naast aspecten rondom veiligheid, verkeer en beheer ook aspecten van toegankelijkheid van de evenementen locatie opnemen.
- We gaan het evenemententerrein Stadspark (voormalige drafbaan) als evenementenlocatie verbeteren. Eventuele aanpassingen die nodig zijn om de toegankelijkheid te verbeteren nemen we mee in de ontwikkeling.

OPGROEIEN & ONTWIKKELEN

In dit onderdeel wordt aandacht besteed aan kinderen. Het gaat hierbij niet alleen om beleid op het gebied van jeugd(zorg), maar ook over onderwijs. Ieder kind heeft recht op passend onderwijs, maar hoe zorgen we daarvoor in Groningen?

ONDERWIJS

Goed onderwijs stelt kinderen, jongeren en volwassenen in staat hun talenten te ontdekken en te benutten, een plaats te vinden in de samenleving, werk te vinden dat bij hen past en zich verder te ontwikkelen. Goed onderwijs leert mensen met elkaar en met nieuwe omstandigheden om te gaan. Binnen de gemeente Groningen hebben we diverse vormen van onderwijs die aansluiten bij de behoeften en vermogens van een kind. Toegankelijk onderwijs gaat om veel meer dan alleen het fysieke aspect. Het is een groot doorlopend thema waar continu aan gewerkt wordt.

PASSEND ONDERWIJS

Het recht op inclusief onderwijs houdt in dat niemand wordt uitgesloten vanwege een handicap en iedereen welkom is. De verantwoordelijkheid voor Passend onderwijs ligt, op basis van de gelijknamige Wet passend onderwijs, bij het onderwijs. Dit betekent dat het onderwijs niet alleen verantwoordelijk is voor het bieden van een passende onderwijsplek voor ieder kind, maar ook voor extra - didactische en pedagogische - ondersteuning van leerlingen primair gericht op het leerproces, de onderwijsontwikkeling en/of het behalen van onderwijsdoelen.

De verantwoordelijkheid voor het aanvullend bieden van Jeugdhulp, ook onder schooltijd, ligt op basis van de Jeugdwet bij de gemeente. Dit betreft jeugdhulp in het kader van opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen en/of gedragsproblemen die het volgen van (passend)onderwijs belemmeren en/of risico's op thuiszitten veroorzaken.

In de gemeente Groningen biedt WIJ-Groningen lichte ondersteuning in het voortgezet onderwijs. Deze ondersteuning wordt geboden door een stedelijk VO-WIJteam bestaande uit WIJ-medewerkers met verschillende expertise. In de provincie Groningen bieden we onder de noemer van School als Wijk in opdracht van

alle Groninger gemeenten lichte ondersteuning op alle mbo-locaties in de provincie Groningen. De uitvoering voor School als Wijk in de gemeente Groningen ligt bij WIJ-Groningen. Doel van deze laagdrempelige ondersteuning in school is om vroegtijdig problemen en ontwikkelingsachterstanden te signaleren en aansluitend passende ondersteuning te bieden.

Ouders van leerlingen, die vanwege bijzondere omstandigheden zoals handicap niet zelfstandig naar school kunnen reizen, worden ondersteund bij het vervoer, zodat de leerlingen onderwijs kunnen volgen. We zorgen voor vervoer naar de dichtstbijzijnde school die voor de leerling toegankelijk is. We stimuleren de ouderbetrokkenheid bij de schoolgang van de kinderen door eigen vervoer te vergoeden in plaats van taxivervoer voor zover dit mogelijk is. Ook maken we de afweging of openbaar vervoer, al dan niet met begeleiding, tot de mogelijkheden behoort.

ONDERWIJSHUISVESTING

Met onderwijshuisvesting willen we bijdragen aan het vormgeven van passend onderwijs, zowel binnen het reguliere als het speciale onderwijs. De samenwerkingsverbanden PO en VO hebben een belangrijke rol om dit passend onderwijs vorm te geven en vanuit onderwijshuisvesting hebben we daarbij als gemeente een faciliterende rol. Er worden binnenkort verschillende nieuwe schoolgebouwen ontwikkeld. Toegankelijkheid van de gebouwen is een van de elementen die we meenemen bij het ontwerp.

Het delen van expertise en voorzieningen en de mogelijkheid om (individuele) leerlingen de mogelijkheid te bieden in symbiose lessen te volgen in het regulier onderwijs leiden tot meerwaarde voor het onderwijs aan leerlingen in het (voorgezet) speciaal onderwijs.

Daarnaast wordt ook voor speciaal onderwijs het belang ingezien van samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs.

INDIVIDUELE STUDIE TOESLAG

De individuele studietoelage is een compensatie voor de student met een structurele medische beperking voor het niet in staat zijn van het verwerven van inkomsten tijdens de studie. Door het uitbetalen van de IST ontvangt de student een financiële ondersteuning waardoor hij of zij gestimuleerd wordt door te leren en daarmee de kansen op arbeidsmarkt vergroot.

JEUGDVERVOER

Op grond van de Jeugdwet heeft de gemeente de plicht te voorzien in een passend aanbod van jeugdhulp. Het hebben van een handicap mag de toegang tot de hulp niet belemmeren, daarom is het jeugdvervoer ingericht.

Jeugdvervoer is onderdeel van de ingekochte Jeugdhulp via de RIGG. Indien een jongere bijvoorbeeld naar een dagbesteding of dagbehandeling gaat en daar niet zelfstandig naartoe kan, dan wordt er een indicatie voor vervoer afgegeven. De zorgaanbieder dient dan te zorgen voor het vervoer van de jongere.

ACTIEPUNTEN ONDERWIJS

- De gemeente is in gesprek met 'Onderling Sterk', de belangenvereniging voor mensen met een verstandelijke beperking. We gaan bekijken of ze bij onderdelen van toegankelijkheidsbeleid betrokken kunnen worden.

BUITENRUIMTE

Hoe gemakkelijk kun je over straat? Zijn er afritjes? En is er voldoende ruimte voor de rollator of de scootmobiel? Bij het onderhouden van de buitenruimte wordt ook gedacht aan toegankelijkheid. Een belangrijk pijler voor het verbeteren van toegankelijkheid is de nieuwe leidraad 'leefkwaliteit Openbare Ruimte'.

LEEFKWALITEIT OPENBARE RUIMTE

De ontwerpleidraad Leefkwaliteit Openbare Ruimte vloeit voort uit het coalitieakkoord Gezond, Groen, Gelukkig Groningen, waarin het herwinnen van de openbare ruimte één van de pijlers is en uit de omgevingsvisie The Next City. Daarin is het verhogen van de Groningse leefkwaliteit het centrale thema. Centrale punt in de Leidraad is de multidimensionale aanpak van de straten. Niet langer is mobiliteit maatgevend, maar toegankelijkheid, veiligheid, beleving, gezondheid, mobiliteit, sociale interactie, ecologie, klimaatadaptatie, economie en cultuurhistorie maken samen de straat.

Het thema 'toegankelijkheid' wordt in de Leidraad meegenomen als belangrijk onderdeel van de tien dimensies voor de straat. Namelijk bij de dimensies 'de straat is voor iedereen' (dus ook voor ouderen en mensen met een handicap) en 'de straat is veilig' (met name voor de kwetsbare mensen in de samenleving). Als maatregelen worden daarbij o.a. genoemd: oversteekplaatsen waar mensen met een rolstoel ook goed kunnen oversteken, een straat zonder grote niveaueverschillen, voorkom obstakels en bundel inrichtingselementen, pas geleidelijnen toe op drukke plekken, ontwerp met natuurlijke gidslijnen, ontwerp de straat voor alle leeftijden van 0-99, ontwerp de straat overzichtelijk/ leesbaar. Deze maatregelen zijn van toepassing verklaard op alle straattypologieën in de Leidraad. In de voorbeelduitwerkingen per straattypologie in de Leidraad wordt antwoord gegeven op de ambities voor de straat en daarmee dus ook het waarborgen van de toegankelijkheid.

De Leidraad is besproken met de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Tijdens dit overleg is uitgebreid stilgestaan bij de diverse straatuitwerkingen in de Leidraad. De reacties waren positief, met voor een aantal straten ook verbeterpunten die verwerkt zijn in het definitieve document. Als voorbeeld: als een straat zonder niveaunderschillen (shared space) wordt aangelegd is dat fijn voor rolstoelgebruikers, maar niet voor blinden en slechtzienden. Oplossing die daarvoor werd aangedragen is om een subtiel hoogteverschil (max. 2 cm) aan te brengen tussen stoep/ straat of door gebruik te maken van materiaal met verschillende ruwheid (stoep/ straat/ plein). De principes voor een toegankelijke openbare ruimte uit het document 'Lokale inclusie punten WTG' zijn integraal overgenomen in de bijlage van de Leidraad.

ACTIEPUNTEN OPENBARE RUIMTE

- Om ook bij bewoners, ondernemers en bezoekers van de binnenstad het bewustzijn over een toegankelijke openbare ruimte te vergroten willen we met campagnes meer aandacht vragen voor het vrijhouden van paden. Hierbij hebben we bijzondere aandacht voor het vrijhouden van blinde geleidelijnen.
- We gaan de komende tijd fietsstallingen creëren op verschillende locaties in de binnenstad om de openbare ruimte meer vrij en toegankelijk te houden.
- Naar aanleiding van de evaluatie over het project Binnenstad West passen we (een deel) van de geleidelijnen aan. De Werkgroep Toegankelijk Groningen adviseert over de eigenschappen van deze lijnen.
- Tevens gaan we een expertise bureau inschakelen om de Toegankelijkheid, in het bijzonder voor blinden en slechtzienden (onder meer geleidelijnen), te beoordelen. Op deze manier kunnen we dan komen tot aanbevelingen die we in nieuwe projecten weer toe kunnen passen en zo ook kunnen bijdragen aan de gevraagde uniformiteit.

- Begin 2021 is het programma van Eisen voor de herinrichting van de Grote Markt vastgesteld door de gemeenteraad. In dit programma is de toegankelijkheid van de Grote Markt een belangrijke eis. De structuurschets is in conceptvorm voorgelegd aan de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Zij hebben alvast een aantal aandachtspunten meegegeven en worden betrokken in komende ontwikkelingen.

OP PAD MET ALS BESTEMMING BINNENSTAD

We willen een aantrekkelijke, leefbare, toegankelijke en goed bereikbare binnenstad, voor iedereen. Daarom is er in 2016 de binnenstadsvisie Bestemming Binnenstad opgesteld. Toegankelijkheid voor anders mobiele, blinden en slechtzienden, mensen in een rolstoel, ouderen en kinderen is hierin een belangrijke ambitie.

Vanuit deze visie worden veel projecten uitgevoerd onder de noemer 'Binnenstad 050 – ruimte voor jou'. Het contact met de Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft geleid tot verbeteringen in de openbare ruimte en bovenal tot wederzijds begrip en uitwisseling van ervaringen. Uit de evaluatie met de werkgroep zijn waardevolle aanbevelingen voortgekomen die ook bij nieuwe ruimtelijke projecten toepasbaar zijn.

TOEGANKELIJKE TOILETTEN

Voor diverse bewoners en bezoekers zijn toiletten in de binnenstad een randvoorwaarde voor een bezoek. Voor de een is de nabijheid van een toilet essentieel, voor de ander de inrichting en verschoningsfaciliteiten. In 2020 hebben we onderzoek laten doen naar de toegankelijke (semi) openbare toiletten in de binnenstad. Op dit moment zijn er 25 (semi) openbare toiletten geïnventariseerd in de binnenstad die in meer of mindere mate toegankelijk zijn voor iedereen. In de binnenstad komen in de nabije toekomst nog twee toegankelijke toiletvoorzieningen bij rond de Grote Markt. Namelijk een in het stadhuis en een in het Groot Handelshuis. Zeer recent zijn twee toiletten gerealiseerd in Merckt en in The Market Hotel.

Een van de bestaande openbare toegankelijke toiletten staat op de Grote Markt en is onderdeel van de kiosk. Vanuit de werkgroep weten we dat de voorziening zeer gewenst is, maar in de huidige staat niet voldoet. Dit kwam ook naar voren uit het onderzoek naar de toegankelijkheid van de toiletten in de binnenstad.

Een van de voorzieningen die op dit moment gemist wordt, is een verschoontafel (met voorzieningen) die ook voor (jong) volwassenen gebruikt kan worden. Er is op dit moment geen openbaar toegankelijk toilet met voldoende ruimte voor deze verschoontafel.

Aan de hand van dit onderzoek zijn we gekomen tot een voorgestelde aanpak langs 3 sporen: verbeteren communicatie, verbeteren bestaande openbaar toegankelijke toiletten en mogelijkheden om in de toekomst meer toegankelijke toiletten te realiseren.

ACTIEPUNTEN TOILETTEN

- **Verbeteren toilet Grote Markt:** Het verbeteren van het toilet bij de kiosk op de Grote Markt zal meegenomen worden in de opknapbeurt. De toegankelijkheid ervan zal beter worden en het wordt meer zichtbaar. We voorkomen dat fietsen de toegang blokkeren.
- **Communicatie verbeteren:** Daarom willen we faciliteiten van bestaande toegankelijke toiletten beter onder de aandacht brengen met de HogeNood-app. Deze app wordt landelijk veel gebruikt om (toegankelijke) toiletten zichtbaar te maken. De app biedt ook ondernemers en winkeliers de mogelijkheid om hun opengestelde toilet zichtbaarder te maken.
Toiletkeuze kan bepaald worden aan de hand van beoordelingen, afstand en faciliteiten. Als gemeente Groningen voegen wij daar ook foto's van de toegankelijke toiletten aan toe zodat mensen vooraf kunnen bepalen welk toilet geschikt is. We streven ernaar om met de start van 2022 alle beschikbare informatie in de app toegevoegd te hebben.

- **Extra toiletten:** Nog twee toiletten realiseren bij het stadhuis en in het Groot Handelshuis.

AFVAL

Het beleid van Groningen is dat we het zo makkelijk mogelijk maken voor alle inwoners om hun afval goed te scheiden. We hebben, samen met Toegankelijk Groningen, onderzoek gedaan om te bepalen wat nodig is om de toegankelijkheid te verbeteren. Op basis daarvan hebben we diverse maatregelen genomen.

Aangepaste ondergrondse papiercontainers

Deze ondergrondse papiercontainers hebben aan de voorzijde ter hoogte van 80 cm een inworpopening. Na de realisatie van de aangepaste ondergrondse papiercontainers hebben wij de Werkgroep Toegankelijk Groningen gevraagd of zij voorkeursadressen hebben voor deze type papiercontainers. Op de volgende locaties is op verzoek van de werkgroep deze type ondergrondse papiercontainer geplaatst, te weten Kraanvogelstraat/Wielewaalplein, Sportlaan tegenover Maartenshof, Winkelcentrum Paddepoel, Hoek Rabenhauptstraat/Achterweg, Esdoornlaan, Stoepemaheerd, Claremaheerd, Overwinningsplein.

Hulp op het afvalbrengstation: Mensen met fysieke beperkingen kunnen hulp vragen op het afvalbrengstation;

Schoonhouden van de grond bij de ondergrondse glascontainers: Rolstoelgebruikers kwamen door glasscherven soms met lekke banden te zitten. We besteden nu nog meer aandacht eraan.

Ondergrondse glascontainers aanpassen ten behoeve van visueel beperkten: Door het plaatsen van brailleplaatjes met reliëf is het scheiden van glas voor visueel beperkten makkelijker gemaakt.

Communicatie Afvalapp

De belangrijkste winst op het gebied van toegankelijkheid die met de app wordt gerealiseerd, is dat mensen beter op de hoogte zijn wanneer papier en textiel bij de deur wordt opgehaald. Voordat de ophaaldienst langskomt krijgt de gebruiker van de app een seintje dat het bij de straat kan worden gezet. Daardoor hoeven het papier en textiel niet te worden weggebracht naar een locatie die wat verder weg ligt of te worden gedeponerd in lastig te bereiken (soms hoge) containers.

Versimpeling afvalwijzer

De versimpeling van de afvalwijzer ten behoeve van visueel beperkten bevindt zich in de laatste testfase. De verwachting is dat de afvalwijzer voor mensen met een visuele beperking eind van het jaar bruikbaar is.

ACTIEPUNT AFVALWIJZER

- We gaan de afvalwijzer versimpelen voor mensen met een visuele beperking.

VRIJHOUDEN VAN VOETPADEN EN BLINDENGELEIDENSTROKEN

In september 2020 is de motie Obstakelvrij Groningen aangenomen. De motie vraagt de gemeente samen met nutsbedrijven, aannemers en de Werkgroep Toegankelijk Groningen in overleg te gaan om

- Een passende oplossing te vinden om de toegankelijkheid in de openbare ruimte voor mensen met een beperking te verbeteren.
- Bij de vergunningverlening voor wegwerkzaamheden de aanvrager bewust te maken van de gevolgen van deze werkzaamheden op mensen met een beperking.

De stad is momenteel volop in de ontwikkeling. Vanuit diverse maatschappelijke opgaves wordt zowel door de gemeente zelf als door verschillende bedrijven voortdurend gewerkt in de openbare ruimte. Denk daarbij aan wijkvernieuwing, energietransitie, telecommunicatie en aanleg van glasvezel etc. De werkzaamheden vinden zowel boven- als ondergronds plaats.

Om de overlast voor onze inwoners zo beperkt mogelijk te houden, stemmen we de werkzaamheden zowel intern als extern met nutsbedrijven af. Met deze afstemming zorgen we ervoor dat de werkzaamheden in de openbare ruimte elkaar volgen of integraal kunnen worden uitgevoerd.

Om onze stoepen en voetpaden toegankelijk te houden voeren we een tweewekelijkse schouw uit van willekeurig geselecteerde gebieden. In het kader van beheer en onderhoud vindt daarnaast jaarlijks een schouw plaats door de inwoners en een gespecialiseerd extern bedrijf (BORG-schouw). Met deze schouw brengen we o.a. de staat van onze stoepen en voetpaden in kaart en kunnen we indien nodig passende maatregelen nemen. Ook voeren we technische inspecties uit en handelen we meldingen van bewoners af.

Zo zijn we actief in gesprek met de nutspartijen en hebben we extra toezicht ingezet bij de aanleg van glasvezel om ervoor te zorgen dat de stoepen na de werkzaamheden juist worden hersteld en daarmee weer toegankelijk worden voor onze inwoners. Wij zijn voornemens hier de komende tijd extra over te communiceren.

ACTIEPUNTEN OBSTAKELVRIJ GRONINGEN

- Afstemmen communicatie herstelwerkzaamheden met Werkgroep Toegankelijk Groningen
- Waar mogelijk gaan we de openbare ruimte herwinnen. Dit doen we bijvoorbeeld door intensiever te handhaven op gevaarlijk, hinderlijk, fout en te lang gestalde fietsen. Door deze categorieën fietsen in de aangewezen gebieden uit de openbare ruimte te verwijderen, zorgen we ervoor dat o.a. stoepen en blindengeleidestroken toegankelijk blijven.

WONEN

We willen dat iedereen in onze gemeente een fijne plek heeft om te wonen. Hierbij hebben we ook oog voor mensen met een handicap en/of chronische ziekte. We vinden het belangrijk dat bewoners kunnen kiezen en zich veilig voelen in een prettige woonomgeving.

WOONVISIE (2020)

In de woonvisie Groningen hebben we veel aandacht voor ouderen en mensen met een handicap en/of chronische ziekte. We vinden het belangrijk dat onze bewoners zelfredzaam en samenredzaam kunnen zijn.

Dit geven we vorm door de volgende acties:

- Samen met partners zetten we ons in op het realiseren van betaalbare, toegankelijke en levensloopbestendige woningen.
- Naast het ontwikkelen van woningen dragen we ook zorg voor een toegankelijke woonomgeving. De leidraad openbare ruimte geeft hier richting aan.
- We maken innovatieve woonvormen mogelijk waardoor bewoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, ook voor mensen met een handicap.

PASSEND WONEN

Voor een aanpassing in de woning of een verhuizing naar een passende woning kan een bewoner een aanvraag doen via het WIJ-team in het gebied waar hij of zij woont. Sinds eind 2019 zijn er Wmo-consulenten die gespecialiseerd zijn in aanvragen voor aanpassingen in een woning of het zoeken naar een passende woning.

Bouwbesluit

Bij nieuwbouw of verbouw toetsen we aan het landelijk geldende bouwbesluit. Hierin staat voor diverse sectoren beschreven aan

welke toegankelijkheidsnormen voldaan moet worden. Er wordt pas een vergunning verleend als op tekeningen en in berekeningen is aangetoond dat er aan het bouwbesluit is voldaan. Juridisch is het niet houdbaar om als gemeente aanvullende eisen te stellen boven op het bouwbesluit. Om bewustzijn te creëren delen we bij loket Bouw en Wonen een brochure uit waarin aandacht wordt gevraagd voor een goede toegankelijkheid van het gebouw. Bij openbare gebouwen wordt het onderwerp toegankelijkheid vanzelfsprekend wel meegenomen.

NIEUWE ACTIVITEITEN

De bewustwording over wat er nodig is voor toegankelijk en levensloopbestendig wonen willen we vergroten. Zoals we schreven in de evaluatie van het Actieplan 2017-2021, gaan we hierover in gesprek met woningcorporaties en andere partners. Ook willen we meer bewustwording genereren wat er nodig is voor een prettige en toegankelijke woonomgeving.

ACTIES EN PROJECTEN WONEN

- We vergroten de bewustwording over toegankelijk en levensloopbestendig wonen door een verwijzing naar het VN Verdrag op te nemen in de Groninger Vuistregels die ook hun weg zullen vinden als input voor het Woonakkoord dat we opstellen met corporaties.
- We stellen een nieuwe Woon-Zorg visie op waarin we onze doelstellingen op het gebied van wonen van meerdere doelgroepen gaan bepalen met de verschillende stakeholders (zoals woningcorporaties, zorgaanbieders).
- We gaan iets doen om het vinden van aangepaste (sociale) huurwoning door bewoners met een handicap te vergemakkelijken.
- We organiseren een ontmoeting tussen ervaringsdeskundigen en corporaties om het gesprek aan te gaan over toegankelijk wonen en wat daarvoor nodig is.

- We leveren input bij landelijke discussie over de bouwnormen.
- We willen de inzetbaarheid van voorzieningen/aanpassingen vergroten door te komen tot afspraken met de woningcorporaties over welke aanpassingen standaard blijven zitten en wat te doen met voorzieningen die eruit worden gehaald.
- We onderzoeken of we met onze partners in de wijken (WIJ en MJD) hoe we de sociale kant van wonen kunnen ondersteunen. Hierbij hebben we oog voor ontmoeting en veiligheid.

De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft ook een aantal concrete adviezen gegeven over 'bouwen en wonen' in bijlage 1, punt 1. Bouwen en wonen.

ZORG, WELZIJN EN ONDERSTEUNING

De visie van de gemeente Groningen is om een inclusieve samenleving te creëren waarin iedereen naar vermogen mee kan doen. Het doel is de zelf- en samenredzaamheid te vergroten, meer aansluiten bij het gewone leven en minder te medicaliseren en problematiseren.

De gemeente bevordert de gezondheid van haar bewoners en stimuleert hen zo lang mogelijk zelfstandig, of met hulp van mensen of beschikbare voorzieningen in hun omgeving, mee te doen. Daarnaast bieden we welzijn, zorg en ondersteuning aan Groningers die – al dan niet tijdelijk – hulp nodig hebben. Bijvoorbeeld omdat ondersteuning nodig is bij de opvoeding of om zelfstandig te kunnen (blijven) wonen. Of als er (sport) hulpmiddelen of vervoersvoorzieningen nodig zijn om te kunnen sporten of deel te nemen aan sociale activiteiten.

De gemeente biedt tijdig en passende zorg. Dat vraagt om een goede basisinfrastructuur van welzijn, zorg en jeugdhulp in de stad, zodat Groningers die ondersteuning nodig hebben vroeg in beeld komen en ondersteuning op maat krijgen.

INZET OP TOEGANKELIJKHEID IN DE AFGELOPEN JAREN

In 2015 hebben gemeenten een grotere verantwoordelijkheid gekregen in de zorg en ondersteuning van jeugdigen, ouderen en mensen met een handicap. Groningen heeft naar aanleiding daarvan de afgelopen jaren onder andere het volgende gedaan:

WERKEN AAN EEN INCLUSIEVERE SAMENLEVING

Een voorbeeld hiervan is dat van welzijnsaanbieders wordt gevraagd een aanbod te ontwikkelen dat voor alle wijkbewoners, dus ook mensen met een handicap, toegankelijk is. Daarnaast worden zorg en ondersteuning waar mogelijk thuis of in de wijk geboden.

HET TOEGANKELIJKER MAKEN VAN INFORMATIE OVER WELZIJN, ZORG EN ONDERSTEUNING

Er is onder meer een campagne geweest waarbij gebruik is gemaakt van verschillende communicatiemiddelen om Groningers en/of mensen uit hun omgeving te bereiken die niet weten dat er ondersteuning mogelijk is, of zelf de toegang tot zorg en ondersteuning niet weten te vinden. Ook vinden huisbezoeken plaats bij Groningers van 75 jaar en ouder, waaruit een behoefte aan zorg of ondersteuning naar voren kan komen. Tevens ontvangen vanaf 2018 alle inwoners die 65 jaar en ouder zijn een papieren gebiedsgids met zowel algemene informatie als gebiedsgerichte informatie. Het doel van de gebiedsgidsen is dat ouderen zo lang mogelijk actief in de wijk kunnen wonen en leven.

SAMENHANG AANBRENGEN TUSSEN VERSCHILLENDE VORMEN VAN ZORG EN ONDERSTEUNING

De gemeente vindt het belangrijk dat zorg en ondersteuning rond een Groninger of een gezin goed op elkaar is afgestemd. Dit uitgangspunt is verwerkt in de opdrachten die we meegeven aan zorg- en welzijnsaanbieders en in de indicaties die verleend worden. Daarnaast zijn er in Groningen sinds 2015 WIJ-teams (wijkteams) actief die mensen ondersteunen die op verschillende leefgebieden (complexe) problemen hebben. Voor de begeleiding en dagbesteding van inwoners met ondersteuningsbehoeften hebben zij sinds 2019 een partner in de zorgaanbieders via het GON (gebiedsondersteunend netwerk). Deze aanbieders zetten zich in voor het aanbieden van activiteiten op een laagdrempelige manier.

ACTIEPUNTEN ZORG, WELZIJN EN ONDERSTEUNING

- Groningen blijft de komende jaren de aanpak op welzijn, zorg en ondersteuning verbeteren. Een voorbeeld hiervan is het nieuwe contract dat de gemeente per 1-1-2022 aangaat met Welzorg en Medipoint voor het leveren van hulpmiddelen. De gemeente heeft beide aanbieders verzocht om de inwoner centraal te stellen en gaat dit meten door doorlopend de tevredenheid te meten van de gebruikers. Vanaf 2022 wordt ook het bovengenoemde gebiedsondersteunend netwerk mogelijk gemaakt in de voormalige gemeente Haren.
- Bij de voorbereiding van de inkoop Beschermd Wonen 2023 betrekken we ook clientvertegenwoordiging in de vorm van ervaringsdeskundigen. Zij worden in dit proces gevraagd hun input en zienswijze te geven op verschillende voor en van belang zijnde thema's met betrekking tot de inkoop. Vanuit het regionale programma Beschermd Wonen worden zij in de loop van 2022 nogmaals betrokken op meer inhoudelijke onderwerpen.
- In de zorg is de laatste jaren steeds meer aandacht voor preventie. Er wordt ingezet op het bevorderen van een gezonde leefstijl om te voorkomen dat mensen ziek worden (Healthy Ageing). De vraag is hoe toegankelijk reguliere programma's zijn voor mensen met een beperking en/of dat er extra initiatieven nodig zijn. De Werkgroep Toegankelijk Groningen gaat dit de komende tijd op de agenda zetten.

Op de foto staan leden van de werkgroep Toegankelijk Groningen, vertegenwoordigers van Medipoint en Welzorg, wethouder David de Jong van de gemeente Midden-Groningen en wethouder Inge Jongman van de gemeente Groningen.

VERVOER EN PERSOONLIJKE MOBILITEIT

In dit onderdeel zal worden ingegaan op de verschillende maatregelen die de gemeente Groningen heeft getroffen of gaat treffen om vervoer en mobiliteit voor mensen met een handicap zo toegankelijk mogelijk te maken. Enerzijds wordt er ingezet op zo toegankelijk mogelijk openbaar vervoer en anderzijds wordt er gewerkt aan vervoer op maat voor diegenen die niet (zelfstandig) met het openbaar vervoer kunnen reizen.

OPENBAAR VERVOER

De gemeente heeft de afgelopen jaren gewerkt aan het toegankelijk maken van het openbaar vervoer voor mensen met een handicap. Deze opgave is bijna afgerond. De verantwoordelijkheden met betrekking tot toegankelijk openbaar vervoer zijn verdeeld over diverse partijen.

In principe zijn alle voertuigen (bussen) toegankelijk maar is de toegankelijkheid pas echt 100% als de haltes ook toegankelijk zijn en de chauffeurs rekening houden bij het halteren. We kunnen niet alle haltes 100% toegankelijk maken. Die ambitie spreken we ook niet uit. Wel willen we ervoor zorgen dat de meeste haltes toegankelijk zijn, met name de belangrijkste op- en overstappunten om het comfort van overstappen voor iedereen zijn hoog mogelijk te hebben. De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft aangegeven dat er een aantal en bepaalde type haltes zijn die belangrijk zijn om op korte termijn toegankelijkheid te verbeteren. Met name de grote haltes in en rond de binnenstad, hoofdstation en de centrale haltes in de wijken.

Alle nieuwe haltes die we aanleggen worden goed toegankelijk gemaakt. Maar daarmee zijn we er nog niet. De route naar de halte toe moet ook goed toegankelijk zijn. Dus voldoende op- en afritjes, geen obstakels, trottoir moet er netjes in liggen, geleidelijnen, niet te veel oversteken, etc.

Voor de Werkgroep Toegankelijk Groningen is openbaar vervoer een belangrijk onderwerp. In bijlage 1, punt 9.2 worden hun inclusiepunten met betrekking tot openbaar vervoer behandeld. Belangrijk is ook om te noemen dat voor veel activiteiten en voorzieningen voor mensen met een handicap gereisd moet worden. Dat maakt de afhankelijkheid van openbaar vervoer of WMO-taxi groot.

ACTIEPUNTEN OPENBAAR VERVOER

- Vanuit de Mobiliteitsvisie werken we aan een plan voor HUBS. Dit zijn centrale op- en overstappunten in woonwijken maar ook de P+R locaties, stations etc. zijn hubs. Die moeten per definitie altijd toegankelijk zijn.
- De komende tijd wordt ook gewerkt aan het ontsluiten van informatie over de toegankelijkheid van haltes.
- Betrekken van de Werkgroep Toegankelijke Groningen bij het verder toegankelijk maken van haltes.

VERVOER OP MAAT

Vanuit de Wmo 2015 wordt ondersteuning geboden aan Groningers met als doel de versterking van de zelfredzaamheid en participatie. Onderdeel van deze ondersteuning zijn ook (maatwerk)voorzieningen op het gebied van vervoer. De algemeen gebruikelijke voorziening is het openbaar vervoer (zie vorige paragraaf). Naast het openbaar vervoer zijn er in de stad ook voorzieningen zoals de wijkbus.

WMO VERVOER

Het Wmo-vervoer is bedoeld voor inwoners die hun eigen vervoer niet meer (volledig) zelfstandig en/of met hulp van familie of vrienden kunnen organiseren. Daar is bijvoorbeeld sprake van als iemand vanwege een fysieke of geestelijke beperking niet meer kan reizen met het openbaar vervoer of eigen vervoer. Met een Wmo-taxipas is het dan mogelijk om tegen een gereduceerd tarief te reizen binnen 5 vervoerzones rondom het eigen woonadres (25,5 kilometer). Op deze

manier kunnen onze inwoners toch deelnemen aan het maatschappelijk verkeer en sociaal/recreatieve bestemmingen bereiken.

ACTIEPUNTEN ALTERNATIEF VERVOER

Daarnaast is de gemeente aan het onderzoeken of en hoe het voorliggende voorzieningen kan ondersteunen. Hierbij valt te denken aan buurt- en wijkinitiatieven die vervoer aanbieden in en rondom de wijken. Deze initiatieven zijn vaak wat laagdrempeliger in gebruik maar hebben een beperktere reisafstand.

WERK ARBEIDSMARKT EN PARTICIPATIE

De gemeente richt zich op talentontwikkeling, activering en begeleiding naar werk. Wij vinden het belangrijk dat iedereen die dat kan actief is. Bij voorkeur in een betaalde baan of anders als vrijwilliger, in een participatiebaan, basisbaan of activeringstraject. Aan inwoners die er niet in slagen op eigen kracht een minimuminkomen te verwerven bieden we inkomensondersteuning.

Iedere werkzoekende kan dankzij dienstverlening die past bij zijn of haar persoonlijke situatie een stap maken in de persoonlijke ontwikkeling. Mits de juiste ondersteuning en passende dienstverlening worden geboden. Positief maatwerk is hierbij van belang.

PARTICIPATIEWET

Wij streven naar een inclusieve arbeidsmarkt, waar ook mensen met een arbeidsbeperking kunnen meedoen. Dat is niet altijd eenvoudig: werkgevers moeten aanpassingen doen, zijn bang voor risico's van ziekte of mensen hebben extra ondersteuning nodig. Met de beschikbare instrumenten van de Participatiewet proberen we arbeidsdeelname van deze groep inwoners beter mogelijk te maken. Daarbij richten we ons vooral op degenen die als gevolg van een handicap niet het minimumloon kunnen verdienen. Een deel van deze groep bieden we werk in onze eigen organisatie.

Naast deze afspraakbanen bieden we ook werk in het kader van de Wet sociale werkvoorziening en beschut werk. Een deel van hen detacheren we naar reguliere bedrijven, een deel is aangewezen op een beschutte werkomgeving.

Voor mensen met een (arbeids)beperking is het soms lastig een baan te vinden. Bij de Participatiewet is het uitgangspunt dat zij, als dat mogelijk is, een baan bij een reguliere werkgever krijgen. Dit kan bijvoorbeeld met een loonkostensubsidie, indien iemand door een arbeidsbeperking

niet zelfstandig het minimumloon kan verdienen. Kan of lukt dit niet, dan zijn er andere voorzieningen en instrumenten, zoals een beschutte werkplek, basisbaan of participatiebaan.

COACHES MEEDOEN

We vinden het belangrijk dat mensen participeren en dat iedereen mee kan doen. We continueren onze inzet op de positieve benadering van mensen in de bijstand. Een coach Meedoen begeleidt mensen inwoners met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt naar vrijwilligerswerk, sociale activering of naar een participatiebaan. Voor deze inwoner is sociale activering of een participatiebaan een eerste stap in de ontwikkeling richting werk.

KANSEN IN KAART

Met de methode Kansen in Kaart werkt de gemeente Groningen sinds 2015 aan het herstel van contact met bijstandsgerechtigden die we al langere tijd niet hebben gesproken. We benaderen deze mensen voor een gesprek waarin zij zelf hun situatie, hun mogelijkheden en hun kansen in kaart kunnen brengen. Zo proberen we mensen na te laten denken over en/of te ondersteunen bij hun stap naar een vorm van maatschappelijke participatie, opleiding of werk. De werkwijze van Kansen in Kaart heeft aangetoond dat een benadering gebaseerd op interesse tonen, vertrouwen, menselijkheid en vrijwilligheid de meeste mensen bereikt en ook activeert waar mogelijk.

AFSPRAAKBAAN

In 2015 hebben het Rijk en werkgevers afspraken gemaakt over het creëren van extra banen voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen. Doel hiervan was om het aantal banen voor deze groep in tien jaar tijd met 125.000 te laten toenemen. Voor bedrijven en overheden in onze arbeidsmarktregio zijn dat 5.000 extra banen. Hiervan hebben we eind Q1 (of eerste kwartaal) 2021 3.461 gerealiseerd. We lopen hiermee op koers. De doelgroep van de afspraakbanen bestaat uit personen met een psychische beperking en/of medische beperking.

AFSPRAAKBAAN – DE PRAKTIJKROUTE

De Praktijkroute is een extra toegangsroute om mensen met een arbeidsbeperking in het doelgroepregister van de banenafpraak op te nemen. Mensen waarvan de gemeente via een loonwaardemeting op de werkplek heeft vastgesteld dat ze minder dan het wettelijke minimumloon kunnen verdienen kunnen via deze route opgenomen worden in het doelgroepenregister van de banenafpraak. Dit betekent dat de inwoner niet alsnog door de UWV gekeurd hoeft te worden.

De werkgever kan aanspraak maken op bepaalde ondersteuning en compensatie, zoals loonkostensubsidie, premiekorting en no-riskpolis. Ook wordt er altijd jobcoaching ingezet om een succesvolle match te bevorderen.

BASISBAAN

Basisbanen zijn bedoeld voor mensen die de aansluiting met de arbeidsmarkt niet kunnen maken en die het risico lopen om geen plek op de arbeidsmarkt te kunnen bemachtigen. Het gaat daarbij om verschillende werkzaamheden binnen verschillende sectoren en om een variëteit aan ondersteunende taken aan de wijk. Het gaat niet zozeer om functies, maar om zinvolle taken, activiteiten, sociale cohesie en werkzaamheden die bijdragen aan een maatschappelijk doel, zoals de versterking van de leefbaarheid in de wijken en dorpen en de gastvrijheid van de binnenstad. Met de basisbaan willen we mensen perspectief bieden.

IEDERZ

iederz biedt beschutte werkplekken aan mensen met een arbeidsbeperking. Het gaat om werk dat aansluit bij de mogelijkheden van werknemers met een indicatie. iederz organiseert via het instroomportaal ook arbeidsmatige dagbesteding en ontwikkeltrajecten voor verschillende doelgroepen ter voorbereiding op beschut werk of andere vormen van werk.

<https://www.iederz.nl/instroomportaal/>

SLUITENDE AANPAK ARBEIDSMARKTREGIO GRONINGEN

De arbeidsmarktregio Groningen biedt een sluitende aanpak voor jongeren van praktijkonderwijs en voorgezet speciaal onderwijs (PRO/VSO) naar werk. Deze jongeren komen in aanmerking voor doelgroepenregister (dus afspraakbaan of beschut werk). Warme overdracht qua begeleiding vanuit scholen richting gemeente en werk, zodat deze jongeren in beeld blijven en niet tussen wal en schip vallen met het risico dat ze thuis komen te zitten zonder begeleiding.

GRONINGEN ALS TOEGANKELIJKE WERKGEVER

Het VN-verdrag geldt vanzelfsprekend ook voor de gemeentelijke organisatie zelf. Intern werkt de gemeente Groningen aan toegankelijkheid en wil zij graag een afspiegeling zijn van de maatschappij. Diversiteit en inclusie staan daarom hoog op de agenda.

Binnen de gemeente Groningen voldoen we aan de doelstellingen met betrekking tot de quotumwet van 2013 (met als doel om mensen uit het doelgroepenregister met een afstand tot de arbeidsmarkt een baan te bieden). Het merendeel van die banen is gerealiseerd bij Stadsbeheer in de groenvoorziening. De gemeente Groningen wil graag waar mogelijk ook op andere functies mensen uit het doelgroepenregister een kans bieden. Vandaar dat er in 2014 een afspraak is gemaakt om in een periode van 10 jaar 100 (duurzame) afspraakbanen te creëren. Hoewel het project voortgang boekt (begin 2021 waren er 74 plaatsingen gerealiseerd) is het nodig om een extra tandje bij te zetten.

ACTIEPUNTEN AFSPRAAKBANEN

- We werken acties en voorstellen uit om de afspraak uit 2014 beter onder de aandacht te brengen en ervoor te zorgen dat de doelstelling gehaald gaat worden.
- Er wordt op dit moment een plan van aanpak geschreven voor de diversiteitsaanpak van de interne organisatie, waar toegankelijkheid ook een onderdeel van wordt.

RESUMEREND: DE AGENDA TOEGANKELIJK GRONINGEN 2022-2025

In deze agenda hebben we een overzicht gegeven van onze plannen om de toegankelijkheid in de gemeente Groningen voor mensen met een handicap te verbeteren. De agenda vormt de paraplu waaronder binnen de diverse domeinen aan toegankelijkheid gewerkt gaat worden. Deze paraplu bestaat uit 10 thema's zoals die door de VNG zijn geformuleerd.

We voegen nog een 11e thema toe, namelijk sociale veiligheid. Dit willen we de komende tijd uitwerken, en gaan kijken hoe we dit thema kunnen concretiseren. Bij de volgende agenda zal dit thema mogelijk als volwaardig onderdeel in de agenda opgenomen worden. Zo zal de inhoud en de breedte van het onderwerp toegankelijkheid steeds meegroeien met de dan geldende ontwikkelingen.

In de komende tijd gaan we ook een concretiseringslag maken voor de andere thema's in een uitvoeringsagenda per domein. Input voor de uitvoeringsagenda zal komen uit de bijgevoegde bijlage waarin de Werkgroep Toegankelijk Groningen lokale inclusie punten heeft geformuleerd, gebaseerd op het VN verdrag voor mensen met een handicap.

We hebben afgesproken om jaarlijks met de ambassadeurs, de Werkgroep Toegankelijk Groningen en de wethouder de voortgang van de agenda te bespreken. We hebben er vertrouwen in dat de ingezette weg zal leiden tot een verdere inbedding van het onderwerp Toegankelijkheid in de gemeentelijke organisatie.

VN-verdrag 'Gelijke rechten/kansen van en voor mensen met een handicap': werk in uitvoering.

INLEIDING

Het VN-verdrag 'Gelijke rechten en kansen van en voor mensen met een handicap'.

In 2017 heeft Nederland het VN-verdrag 'Gelijke rechten' geratificeerd.

Vanaf dat moment ligt er een mooie, maar soms best ingewikkelde taak bij de overheid en de burgers zelf om uitvoering te geven aan wat is afgesproken. Een Inclusieve samenleving klinkt makkelijk, maar is in de praktijk een behoorlijke inspanningsverplichting.

De Gemeente Groningen is met nog 24 andere Gemeenten koploper-gemeente in het kader van het VN-verdrag. Dat zegt iets over hoe belangrijk de Groningse gemeenschap het vindt dat alle burgers de kans krijgen om actief deel te nemen aan hun samenleving.

Maar als echte Groningers leggen we pas iets vast als we weten dat we onze goede bedoelingen ook daadwerkelijk waar kunnen maken.

Na twee en een half jaar experimenteren en volhouden is het nu zo ver: het Actieplan 'Toegankelijk Groningen'.

Geen loze beloftes en goede voornemens, maar een reeks concrete actiepunten waarmee burgers, uitvoerende medewerkers en gemeentebestuur (in wisselende volgorde) de komende 4 jaar gaan werken aan de realisatie van het VN-verdrag. Koers Inclusief!

Sommige punten zijn minder ingrijpend dan andere ...

Het ene punt is na 4 jaar makkelijk af te vinken, het andere vraagt een langere termijn ...

Met elkaar gaat dit actieplan een flinke spurt geven aan de doelen en de bedoeling van het VN-verdrag: 'domeinbreed' en volwaardig burgerschap ook voor mensen met een handicap/beperking. Groningen voorop!

Koers Inclusief.

Groningen kiest voor Inclusief beleid.

Dat betekent: zoveel mogelijk burgers meenemen in algemeen beleid, zodat er minder aanpassingen en hulpconstructies nodig zijn.

Maar als er een bijzondere regeling nodig is om zo gewoon mogelijk mee te kunnen doen, dan hoeven burgers er niet om te bedelen. Het doel: gelijke kansen en mee kunnen participeren, weegt immers zwaarder dan de middelen die daarvoor nodig zijn.

Ideaal is en blijft om ruimte te maken in de 'mainstream maatschappij'. Dat is de koninklijke weg en draagt bij aan een duurzaam sociaal leefklimaat waar we allemaal plezier van hebben.

Inclusief beleid is verstandig investeren in de toekomst.

Betrokken burgers: de Werkgroep Toegankelijk Groningen.

De Werkgroep Toegankelijk Groningen (WTG) is een netwerk van en voor burgers met een handicap/beperking in de Gemeente Groningen.

Mensen zijn natuurlijk niet in een hokje te vangen, maar om de 'kruiwagen kikkers' enigszins in te delen, zijn er 5 'bloedgroepen':

1. Mensen met een fysieke handicap en mobiliteitsgedoe
2. Blinden/slechtzienden
3. De dovengemeenschap en slechthorenden
4. Mensen met een verstandelijke beperking
5. Mensen met een psychische handicap

Dat feit is uniek in Nederland: wij zijn met z'n allen daadwerkelijk 'handicap-breed' vertegenwoordigd en actief.

Respect voor verschil in combinatie met solidariteit en slim gebruik maken van elkaars bijzondere kwaliteiten, blijkt een sterk recept. Reden waarom we een open netwerk zijn en blijven: zo is er

gelegenheid voor alle ervaringsdeskundigen om te zijn wie we zijn en te doen waar we goed in zijn, allemaal anders.

Verskil van mening of belang, is voor ons geen probleem: naast A en B is altijd een C of D oplossing te verzinnen.

De WTG ziet als haar bestaansrecht het helpen van de Gemeente Groningen om het VN-verdrag handen en voeten te geven.

Voor dat goede doel waar we zelf ook belang bij hebben, dragen we graag onze expertise en ervaring bij.

Kernteam VN-verdrag Gemeente Groningen.

Om het Actieplan 'Toegankelijk Groningen' te laten slagen, heeft de Gemeente Groningen een Kernteam 'ambassadeurs VN-verdrag' ingesteld.

Het Kernteam bestaat uit contactpersonen bij de diverse domeinen die de Gemeente rijk is.

Hun missie is het VN-verdrag en de punten van het Actieplan onder de aandacht te brengen van collega's en samenwerkingspartners binnen hun domein. En samen te letten op de samenhang tussen de domeinen.

Indelingen en organisaties zijn handig en verstandig in een ingewikkelde samenleving, maar de praktijk leert dat je over de grenzen heen moet kunnen kijken en werken. De leefwereld van mensen doet dat namelijk ook.

Afstemming tussen die leefwereld en het gemeentelijk systeem houden we goed door als WTG en Kernteam nauw samen te werken.

Verbinding is het toverwoord.

Universele aandachtspunten

- A. Bewustwording en beeldvorming
- B. Communicatie en contact
- C. Participatie en burgerschap
- D. Keuzevrijheid

Thema's VN-verdrag en deel-domeinen van de Gemeente

1. Bouwen en wonen
2. Werk en inkomen
3. Onderwijs en ontwikkeling
4. Vrije tijd: recreatie, evenementen, horeca, musea, theaters, natuurgebieden ...
5. Sport
6. Gezondheid en welzijn
7. Toegankelijkheid openbare ruimte
8. Toegankelijkheid openbare gebouwen en algemene voorzieningen
9. Mobiliteit
10. Veiligheid

Bijlage 1. VN-verdrag 'Gelijke rechten/kansen van en voor mensen met een handicap'

Bijlage 2. Brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...'

UNIVERSELE AANDACHTSPUNTEN:

Van toepassing op alle thema's van het VN-verdrag en alle deel-domeinen van de Gemeente. Hoort dus bij de opdracht van alle ambassadeurs van het Kernteam van de Gemeente Groningen.

A. BEWUSTWORDING EN BEELDVORMING

Burgers met een handicap horen bij de gevarieerde samenleving die Groningen zo mooi kleurt. Ook een combi van meerdere beperkingen en bijzondere kwalificaties is menselijk gezien heel normaal. Toch wordt er in de maatschappij nog weinig rekening gehouden met deze realiteit. Veel van wat als 'discriminatie' of 'uitsluiting' benoemd kan worden, heeft daarmee te maken. De standaard-burger staat centraal en wie daarvan afwijkt komt niet in beeld of wordt vergeten. Of wordt weggezet als 'kwetsbare groep', wat ongeveer hetzelfde betekent: niet gezien en niet gehoord worden als medeburger en persoon die ertoe doet. Bijdragen aan de bewustwording dat ook burgers met een handicap (in de brede variatie) er zijn, erbij horen en mee moeten kunnen doen is daarom essentieel.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 8: Bevordering van bewustwording.

ACTIEPUNTEN

1. Laat als Gemeente in je beeldvorming van advertenties tot filmpjes en ander materiaal zien dat onze Groningse samenleving gevarieerd is.
2. Wees alert op ingesleten taal, beelden en patronen die vooroordelen m.b.t. mensen met een handicap bevestigen.
Benut elke kans om handicap-experts (ervaringsdeskundigen dus) een realistisch beeld te laten geven van het leven met verschillende beperkingen/handicaps, inclusief de bijzondere vaardigheden en kwaliteiten die je erbij kunt leren.
3. Biedt medewerkers en andere betrokken hulp- en dienstverleners een cursus aan om beter begrip te krijgen wat een psychische handicap is en in het dagelijks leven betekent. Gebrek aan kennis is de hoofdoorzaak van angst en vooroordelen.
4. Draag in en om de eigen interne organisatie bij aan bewustwording van het feit dat ook mensen met een handicap gewoon burgers zijn. En dus de ruimte en middelen verdienen om de diverse rollen die bij volwaardig burgerschap horen, in te vullen.
5. Maak mensen alert op het VN-verdrag en wat dat voor iedere medewerker van de Gemeente betekent.
6. Voeg de VN-checkvraag toe aan elk college-besluit.
Past dit beleid bij alle Groningse burgers of leidt het onbedoeld tot uitsluiting?
7. Benut en verspreid de brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...'
8. Formaliseer en erken de Werkgroep Toegankelijk Groningen als officieel adviesorgaan van de Gemeente Groningen.
9. Stel een Kernteam ambassadeurs vast met een contactpersoon per deel-domein van de Gemeente.
10. Betrek ervaringsdeskundigen van de WTG direct aan de voorkant van nieuwe projecten/beleidsprocessen. Dat maakt de kans op een inclusieve koers groter en bespaart uitzonderingsmaatregelen en dure investeringen achteraf.
11. Blijf er alert op dat 'buitengewone burgers' bij standaard vragenlijsten en onderzoek geluidloos uit beeld verdwijnen. Omdat de vragen en/of de onderzoeksinstrumenten niet aansluiten. Punt van aandacht voor het bureau Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van de Gemeente.
12. Nodig de WTG uit bij belangrijke (en beeldvormende) evenementen.
13. Vergroot de draagkracht van de Groningse samenleving door 'moeilijke dingen' als ziekte, dood, handicap, schulden, criminaliteit, mishandeling en misbruik, andere seksuele geaardheid, eenzaamheid, ... 'makkelijk' bespreekbaar te maken. Dat maakt ons sociale leefklimaat duurzamer.

Filmpjes, verhalen en aandacht in de media kunnen daarbij helpen, maar niets werkt zo goed tegen angst en vooroordelen als direct contact.

B. COMMUNICATIE EN CONTACT

'Anders' geeft makkelijk kans op misverstanden, vooroordelen en onbegrip.

Voorals je elkaar weinig tegenkomt door een ontoegankelijke samenleving en een overdosis bijzondere voorzieningen en aparte regelingen.

Afstand schept angst, angst schept misverstand ... Dat wordt een repeterende breuk.

Een inclusieve gemeente doet daar iets aan! Te beginnen met het hoofdstuk 'communicatie'.

Voor blinden/slechtzienden, doven/slechthorenden, mensen met een verstandelijke beperking en/of psychische handicap zit de 'handicap tussen mens en maatschappij' zelf ook nog uitgerekend in de communicatie en het contact met medeburgers.

Dat betekent werk aan de winkel, want als je elkaar niet kunt volgen, is meedoen vrij onmogelijk.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 2: Communicatie.
- Hanteer het VN-verdrag, artikel 21: Toegang tot informatie.

B.1 CONTACT EN COMMUNICATIE TUSSEN MENSEN

1. Benut en verspreid de brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...'
Hier staan praktische communicatie-tips in om het contact met burgers met een handicap/beperking makkelijker te maken.
2. Houd er rekening mee dat niet iedereen even taalvaardig is. Ingewikkelde zaken zijn ook eenvoudig te zeggen.
3. Vergroot de kennis van Nederlandse Gebarentaal (NGT) en de mogelijkheid om tolken NGT en Teletolk in te zetten.
4. Breng ambtenaren die de NGT (deels) vaardig zijn met elkaar in contact en zorg dat ze bekend zijn bij collega's.
5. Biedt medewerkers een opleiding/cursus NGT of communiceren met gebaren aan.
6. Let op de nieuwe NEN-normen m.b.t. het VN-verdrag.
Let in het bijzonder op galm in gemeenschapsruimten. Slechthorenden hebben daar veel last van.
7. Normaliseer de inzet van ringleiding bij voorlichtingsbijeenkomsten en andere groepsactiviteiten.
8. Normaliseer de toegankelijkheid van zalen en gebouwen met een publieke functie.
Vergaderen en groepsbijeenkomsten op ontoegankelijke locaties kan in deze tijd echt niet meer!
9. Leer medewerkers en andere betrokken hulp- en dienstverleners omgaan met burgers die een (licht) verstandelijke beperking hebben, niet-aangeboren hersenletsel, een autistische of andere psychische handicap. Een cursus lijkt een verstandige investering.

B.2 COMMUNICATIE VIA MIDDELEN

1. Zorg altijd en overal voor verschillende contact- en communicatiemogelijkheden. Dus naast email ook telefoon, sms, chat, whatsapp en gewoon een brief. Dus niet: of, of, maar: en, en.
2. Gebruik begrijpelijke en leesbare taal.
3. Zet pictogrammen, plaatjes en plattegronden in, maar zorg dat er altijd audiodescriptie bij zit.
4. Ondertitel gesproken informatie.
5. Zorg voor toegankelijke documenten (pdf's, nieuwsbrieven etc.). Desgewenst om te zetten in gesproken tekst.
6. Zorg dat OOG en RTV Noord toegankelijk worden voor doven en slechthorenden door ondertiteling en inzet van een tolk NGT.
7. Let op contrasten bij flyers en ander communicatie-materiaal.
8. Gemeentelijke websites en apps moeten voldoen aan de richtlijnen WCAG 2 (verplicht vanaf september 2020).

9. Verbeter de communicatie over zaken die in het bijzonder van belang zijn voor mensen met een handicap zoals omleidingen, (weg)bouwactiviteiten, veranderingen in het openbaar vervoer.
10. Zet bij crisis-communicatie en calamiteiten ALTIJD een tolk NGT in!

C. PARTICIPATIE EN BURGERSCHAP

Meedoen is participeren.

Het is vrij lastig om je aan je samenleving te onttrekken.

Maar 'to be subject' or 'to be object', that's the question.

Het VN-verdrag gaat over actief burgerschap.

Dat betekent dat je als burger de kans moet krijgen om die actieve burgerrollen te vervullen.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 29: Participatie in het politieke en openbare leven.

ACTIVITEITEN

1. Veel voorwaarden zijn al benoemd bij communicatie.
Van tolk NGT, via ringleiding en fysieke toegankelijkheid tot en met audiodescriptie, begrijpelijke taal en iets weten van wat mensen met diverse varianten beperkingen nodig hebben (brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...').
2. Toegankelijke stemlokalen. Onder meer positieve ervaringen met een locatie waar dove burgers het stemlokaal bemensen.
3. Aandacht bij buurtorganisaties, natuur- en milieu-belangenbehartiging en vrijwilligersclubs voor toegankelijkheid op alle fronten. Veel mensen 'met' willen daar ook aan mee doen.
4. Aandacht bij politieke fracties voor toegankelijkheid. Wellicht zit onder ons een toekomstig raadslid.

D. KEUZEVRIJHEID

- Hanteer het VN-verdrag, preambule punt n: Het belang voor personen met een handicap erkennend van individuele autonomie en onafhankelijkheid, met inbegrip van de vrijheid hun eigen keuzes te maken.

Wat voor iedere burger normaal is: iets te kiezen hebben, is voor mensen met een handicap/beperking nog lang niet vanzelfsprekend.

Vaak krijg je standaard voorzieningen toegewezen of word je 'geplaatst' in plaats van dat je zelf kiest hoe en waar je gaat wonen.

Ook in de wereld van opleiding, werk en carrière loop je (op wielen) vaak tegen beperkingen en gebrek aan vertrouwen op.

Keuzevrijheid is belangrijk omdat de eigen autonomie raakt, de zeggenschap over je eigen lijf en leven.

Daarom is dat het 4e universele aandachtspunt voor alle ambassadeurs VN-verdrag van de Gemeente Groningen en hun collega's: een volwaardig burger wil iets te kiezen hebben.

Een handicap/beperking betekent per definitie dat je iets tot veel moet inleveren aan keuzemogelijkheden, maar des te waardevoller is de speelruimte die over blijft!

THEMA'S VN-VERDRAG EN DEEL-DOMEINEN VAN DE GEMEENTE

1. BOUWEN EN WONEN

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 19: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij.

1.1 BOUWBELEID

1. Zorg voor de woonvariatie die aansluit bij een inclusieve en veranderende samenleving. Levensloopbestendig en aanpasbaar bouwen is daarom verstandig. Denk aan beschutte woonplekken (hofjes bij voorbeeld), diverse vormen van groepswonen,

kangaroo-woningen, appartementen en woonplekken voor solozeilers.

Denk aan slimme combinaties zoals jongerenhuisvesting en woonplekken van en voor mensen die wat praktische hulp kunnen gebruiken.

Denk ook aan een paar locaties voor mensen die beter verplaatsbaar kunnen wonen in het belang van henzelf en hun burens: wonen 'model Slak'.

2. Attendeer bouwpartners op de consequenties van het VN-verdrag.
3. Betrek de WTG-experts direct in het voortraject van nieuwbouwprojecten.
4. Benut de mogelijkheden van de Omgevingswet om toegankelijkheid hard te maken.
5. Betrek de WTG bij contact met de Woningcorporaties. Zodat zij ook hun aandeel kunnen leveren aan de gewenste woonvariatie en het bestand (betaalbare en) aangepaste woningen.

1.2 PASSEND WONEN

1. Verbeteren van zicht op het aanbod op woningnet.
2. Zorgen voor het behoud van aangepaste woningen. Dus niet zomaar terug-veranderen bij overlijden of verhuizing.
3. Ook bij de inrichting aandacht voor levensloopbestendig en aanpasbaar.
4. In flats en bij groepswoonwoningen aandacht voor de richtlijnen m.b.t. toegankelijkheid. Bij voorbeeld lift met knoppen in reliëf/braille, doorlopende trapleuningen, brede deuren die op afstand te bedienen zijn.
5. Verbeteren van de informatie over de mogelijkheden m.b.t. woningaanpassingen.

1.3 WONEN EN WOONOMGEVING

1. De woonomgeving dient ook toegankelijk te zijn, anders raken burgers met een handicap alsnog geïsoleerd.
2. Goede bereikbaarheid van winkels, voorzieningen en een zorgpost in de buurt, dragen bij aan de mogelijkheid om zelfstandig te (blijven) wonen.
3. Om bij te kunnen dragen aan een duurzame gemeente, hebben mensen goed bereikbare en bruikbare afvalvoorzieningen nodig. Een 'milieu-plein' is bovendien goed voor de sociale contacten.
4. Zorg voor vormen van 'sociale cohesie' in de buurt voor de burgers die dat nodig hebben om zelfstandig te (blijven) wonen.
5. Investeer in burgers die iets extra nodig hebben om de ingewikkelde spelregels/vaardigheden van (samen) wonen onder de knie te krijgen. B.v. de cursus 'De kunst van wonen'.

2. WERK EN INKOMEN

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 27: Werk en werkgelegenheid.

2.1 TOELEIDING NAAR DE ARBEIDSMARKT

1. Zorg voor betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.
2. Laat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een handicap, ook profiteren van snuffelstages, 'social return' en andere afspraken die de Gemeente maakt met het bedrijfsleven.
3. Steek meer in op talent dan op opleidingsachtergrond. Buitengewone mensen beschikken vaak over buitengewone kwaliteiten. Maak passend werk i.p.v. een aangepaste baan.
4. 'Training on de job' doet het meestal beter dan een lange opleiding, met name bij werkzoekenden die leren door doen. Zorg voor voldoende plaatsen en begeleiders.
5. Maak betaald werk aantrekkelijk en zorg voor financiële prikkels.

2.2 WERK HEBBEN/HOUDEN

1. Geef als Gemeente en werkgever het goede voorbeeld m.b.t. een inclusieve arbeidsmarkt.

2. Maak de voorwaarde van 'toegankelijkheid' deel van het vestigingsbeleid voor nieuwe bedrijven.
3. Informeer bedrijven en andere werkgevers actief over het inzetten van mensen met een handicap en de ondersteuning die de Gemeente en het UWV daarbij kunnen geven.
4. Maak overgangen in de participatie-keten eenvoudig. Zodat werknemers probleemloos van uitkering naar (betaald) werk kunnen switchen en omgekeerd. Zonder bang te hoeven zijn voor verlies van voorzieningen en het recht op terugkeergarantie naar de uitkering.
5. Een passende werkplek is meer dan aangepaste software en een bureau(stoel): de hele werkomgeving moet toegankelijk zijn. Van lift tot en met de ingang van de kantine, ringleiding in vergader ruimten en een printer op bruikbaar niveau.
6. Onderzoek mogelijkheden om woon-werkverkeer te verbeteren.
7. Werk en werkomstandigheden goed laten aansluiten is voor bijzondere werknemers net iets belangrijker dan gemiddeld. Slechthorende medewerkers en medewerkers met autisme hebben bij voorbeeld belang bij een rustige werkplek, wie weinig of wisselende energie heeft, is misschien gebaat bij flexibele werktijden. Over het algemeen zijn hier geen hoge kosten mee gemoeid, maar gewoon creativiteit en goede afspraken.
8. Zorg voor een jobcoach voor wie dat nodig heeft. Dat kan zowel de werknemer als ook de werkgever zijn.
9. Werk is ook een sociale aangelegenheid: de koffiepauzes, het werkklimaat, de social talk, het bedrijfsuitje ... Niet iedereen gaat dat even makkelijk af en ook daar kan onbedoeld sprake zijn van uitsluiting. Punt van aandacht!

2.3 VRIJWILLIGERSWERK

1. Zorg dat het duidelijk is wat de bedoeling is van vrijwilligerswerk: traject naar de arbeidsmarkt, werken voor je uitkering of bijdragen aan de samenleving.
2. Ook vrijwilligers hebben aanpassingen, hulpmiddelen en werkvervoer nodig. Nu is vaak onduidelijk wie daar verantwoordelijk voor is.
3. De beeldvorming m.b.t. mensen met een handicap moet veranderen. Nu worden ze nogal eens automatisch als 'doelgroep' of zorgobject gezien.
4. Zorg dat Link050, MEE en de WIJ-teams de kennis en hulpmiddelen in huis hebben om voor een breed scala handicaps mensen naar vrijwilligerswerk te begeleiden. Maak dat bekend op plaatsen en via de verschillende media die gebruikt worden door de mensen die bereikt moeten worden.

3. ONDERWIJS EN ONTWIKKELING

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 24: Onderwijs.

3.1 INCLUSIE BEGINT OP SCHOOL

1. Als kinderen samen opgroeien, leren ze spelenderwijs met elkaar omgaan. Inclusief onderwijs is daarom uitgangspunt en de norm.
2. Laat kinderen met een beperking zo dicht mogelijk in hun eigen omgeving naar school gaan.
3. Is bijzonder onderwijs toch een betere oplossing (alle principes hebben uitzonderingen), zorg dan dat ze het gebouw, de kantine, het schoolplein en een aantal lessen delen.
4. Als een gedeelde locatie er (nog) niet in zit, zorg dan voor gezamenlijke activiteiten tussen regulier en bijzonder onderwijs.

3.2 TOEGANKELIJKE SCHOOLGEBOUWEN EN ANDERE ONDERWIJSINSTELLINGEN

1. Nieuwbouw dient 100% aan de eisen m.b.t. toegankelijkheid te voldoen, inclusief de nieuwe NEN-normen (NEN Bouw en Installatie). Oude onderwijsgebouwen zo goed mogelijk.
2. Ook gebouwen waar cursussen, bijscholing en aanvullende opleidingen aangeboden worden, dienen toegankelijk te zijn of voldoende aangepast om het burgers met een handicap/beperking mogelijk te maken aan hun ontwikkeling te werken.

3. Let bij nieuwbouwplannen expliciet op de kans om regulier en bijzonder onderwijs te combineren. Maak er een harde voorwaarde van!

3.3 TALENT-ONTWIKKELING EN KANSEN OP DE ARBEIDSMARKT

1. Sommige kinderen leren beter door 'doen' dan theoretisch. Bevorder allerlei vormen van passend leren.
2. Buitengewone kinderen hebben soms buitengewone talenten. Daarbij aansluiten is daadwerkelijk werken aan gelijke kansen in onderwijs en ontwikkeling.
3. Als kinderen specifieke leeromstandigheden nodig hebben, zorg dan dat scholen en andere onderwijsinstellingen daar de ruimte voor krijgen. Denk bij voorbeeld aan een rustige omgeving voor kinderen die slecht horen of zich moeilijk kunnen concentreren.
4. Betrek PABO-studenten bij leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
5. Zorg dat onderwijsinstellingen stageplekken voorbereiden op een stagiaire met een handicap en/of hulpmiddelen.
6. Vooral leerlingen met een beperking die (nog) geen uitkering krijgen van de Gemeente, raken makkelijk uit beeld. Let op de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Biedt zo nodig extra begeleiding en/of werk/leercombinaties.

4. VRIJE TIJD: RECREATIE, EVENEMENTEN, SPORTWEDSTRIJDEN BEZOEKEN, HORECA, MUSEA EN THEATERS, NATUURGEBIEDEN ...

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 30: Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport.
- Hanteer het VN-verdrag, artikel 7: Kinderen met een handicap.

4.1 ONBEPERKT MEEDOEN

1. Bij 'vrije tijd' gaat het niet alleen om als bezoeker, gast of consument mee mogen doen, maar ook om de actieve rollen, als daar gelegenheid voor is. Denk bij voorbeeld aan een theaterworkshop, 'open dag' met activiteiten of een natuurwandeling.
2. Burgers met een handicap kunnen natuurlijk ook prima in de organisatie mee draaien. Dat geeft meteen een boost aan de beeldvorming.
3. Delen en verspreiden van de brochure 'welkom bij ...' om de kennis m.b.t. verschillende handicaps te vergroten bij horeca en aanbieders van vrijetijdsbesteding.
4. Activiteiten en evenementen voor 'alle leeftijden' dienen daadwerkelijk toegankelijk te zijn voor kinderen, volwassenen en ouderen.
5. Speeltuinen, pretparken en ook speeltoestellen in de buurt, moeten ook voor kinderen met een handicap voldoende amusement bieden. En samen-speelgelegenheid.

4.2 TOEGANKELIJKE VOORZIENINGEN

Een café is natuurlijk een andere setting met een andere bedoeling dan een theater of een voetbalwedstrijd, festival of popconcert.

Een aantal noodzakelijke voorzieningen zijn op allemaal van toepassing, een aantal niet of minder hard.

1. Bij projectontwikkeling en nieuwbouw toegankelijkheid in de voorwaarden voor een vergunning zetten.
2. Als bezoekers/deelnemers afhankelijk zijn van een assistent, maak dat mogelijk zonder bureaucratie en extra kosten.
3. Bij presentaties en voorstellingen aandacht voor de inzet van audiodescriptie, ringleiding, ondertiteling, een tolk Nederlandse Gebarentaal en andere afspraken die nodig zijn om alle mensen/kinderen de kans te geven om te genieten.

4. Denk ook aan de vraag naar 'prikkelarme voorstellingen' voor wie slecht hoort of het druk genoeg heeft in eigen hoofd. En activiteiten of programma's voor burgers die beter mee kunnen doen als het niet zo ingewikkeld is.
5. In theaters en andere zalen het aantal plaatsen voor mensen in een rolstoel (en hun gezelschap) vergroten.
6. Zorg bij festivals en evenementen voor een apart podium voor mensen met een rolstoel en hun gezelschap. Anders zien ze alleen de ruggen van het publiek. Bovendien is een mensenmassa gevaarlijk bij te enthousiaste feestgangers en bij calamiteiten.
7. Parkeervoorzieningen.
8. Verharde paden en doorgankelijke in-/uitgangen.
9. Toegankelijke toiletten. Toegankelijke en goed bereikbare kassa's en balies.
10. EHBO en/of andere hulpdiensten
11. De beschikbaarheid van een tolk NGT.
12. Voorzieningen voor blinden/slechtzienden.
13. Rustpunten.

In een klein restaurant is een EHBO-post natuurlijk een overbodige luxe, maar het principe is duidelijk: rekening houden met mensen die wel eens een handicap/beperking kunnen hebben. Meestal is een handicap niet zichtbaar aan de buitenkant en zie je hoogstens de hulpmiddelen.

5. SPORT EN BEWEGING

De Werkgroep Toegankelijk Groningen vindt het zo belangrijk dat burgers met een handicap ook sport kunnen bedrijven en mee kunnen doen aan actief bewegen, dat we er een apart punt van hebben gemaakt.

De gemeente Groningen heeft het Groninger Sportakkoord ondertekend. Daarin staat 'Uniek Sporten' als actiepunt.

Daarnaast is Groningen een Gemeente met veel aandacht voor Healthy Aging, Gezonde School en het anderszins bevorderen van leefstijl, beweging en sport als ontmoetingspunt tussen verschillende burgers. Van breedtesport en gezonde beweging voor iedereen tot en met topsport voor de uitdaging en de inspiratie.

1. Toegankelijk maken van sportveldjes, beweegplekken en sportzalen in de eigen wijk.
2. Bij bevordering van actief bewegen in de openbare ruimte ook rekening houden met mensen/kinderen met een handicap.
3. Betrek fysiotherapiepraktijken die aan aangepast sporten doen, bij het brede sportgebeuren in de gemeente.
4. Sla bruggen tussen het domein Zorg en het domein Sport, zodat mensen niet halverwege blijven zitten en uit beeld raken.
5. Maak aangepaste en passende sporten makkelijk te vinden voor diverse handicaps/beperkingen.
6. Vervoer is vaak een probleem voor wie niet over een eigen auto beschikt. Aangepaste sportgelegenheid is meestal dun gezaaid.
7. Ruimte bieden aan 'aangepast sporten' op dezelfde locaties als andere sportactiviteiten.
8. Zorgen voor de toegankelijkheid van sportcentra en sportaccommodaties.
9. Bij nieuwbouw als harde eis, bij bestaande gebouwen werken aan creatieve oplossingen.
10. Bevorderen dat algemene sportclubs ruimte maken voor 'unieke sporters'. Bij voorkeur gezamenlijke activiteiten, tenminste het delen van de kantine en de zalen.
11. Verspreiden van de brochure 'Welkom bij ...' om de kennis bij trainers en begeleiders te vergroten m.b.t. verschillende handicaps.

12. Inzetten op sport voor kinderen met en zonder handicap samen, zodat ze al vroeg leren dat het makkelijk kan en leuk is.
13. Acties m.b.t. sport/beweging horen ook een paar mogelijkheden voor kinderen/volwassenen met een handicap aan te bieden.
14. Bij grote sportevenementen zoals een 'loop' of een toernooi op de Grote Markt inclusief denken. Wat niet helemaal samen kan, kan altijd naast elkaar.
15. Geef in de beeldvorming rond sport/bewegen inclusief aandacht aan iets minder vitale burgers. Dat motiveert!
Sport en beweging is ook leuk en goed voor gewone en buitengewone mensen.

6. GEZONDHEID EN WELZIJN

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 25: Gezondheid

6.1 TOEGANKELIJKHEID

1. Op het terrein van 'zorg' en 'welzijn' heeft de Gemeente een breed scala aan taken (gekregen). Dat is niet altijd duidelijk voor burgers en soms ook niet voor gemeente-medewerkers en hulpverleners. Het kastje en de muur kom je hier dus geregeld tegen.
2. Waar burgers dan graag overlap zien en samenwerking, geeft de realiteit vaker een gat. Daarom is doorverwijzen prima, maar graag met 'terugkeergarantie' en/of begeleiding. Niet elke burger-in-nood is vindingrijk en assertief genoeg om de weg en het juiste loket te vinden.
3. De brochure 'Welkom bij ...' met praktische informatie en tips over succesvol contact met burgers met verschillende handicaps is ook bedoeld voor hulp/dienstverleners zorg en welzijn. Soms is er kennis over één of twee beperkingen, maar meestal niet over allemaal inclusief de combinaties waar mensen mee moeten dealen. Dat moet beter!
4. Een vast team of een pool medewerkers die de Nederlandse Gebarentaal machtig is, lost voor dove hulpvragers tenminste de communicatieproblemen op.
5. Aansluiten bij burgers en hun leven vraagt goed luisteren naar de ervaringskennis die burgers meebrengen.
6. Zorg dat informatie in eenvoudige taal, beeldtaal en thuisland-talen beschikbaar is. Via de communicatiekanalen die verschillende mensen gebruiken. (Zie hoofdstuk 2 van dit document: Communicatie en Contact)
7. Attendeer mensen op de mogelijkheid gebruik te maken van cliëntenondersteuning.
8. Waarborg Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz) voor burgers die zelf niet met een hulpvraag komen, maar wel zorgen geven in de omgeving.

6.2 VOORZIENINGEN

1. Zorg dat burgers iets te kiezen hebben, zodat maatwerk dat ook daadwerkelijk kan zijn.
2. Maak het aanvragen van voorzieningen eenvoudig en inzichtelijk.
3. Verkort de levertermijn, vooral als de nood hoog is.
4. Geef consulenten meer handelingsbevoegdheid.
5. Maak het op- en afschalen van ondersteuning en voorzieningen flexibel. Zodat burgers met een progressieve ziekte of problematiek met wisselend beloop de hulp krijgen die ze daadwerkelijk nodig hebben: niet meer, maar ook niet minder.
6. Let bij een aanbesteding niet alleen op de kosten, maar ook op de service die een WMO-bedrijf biedt. Bij voorbeeld bij reparaties en spoedhulp buiten kantooruren.

7. Een indicatie voor een gehandicaptenvoorziening hoeft niet elk jaar of elke twee jaar herhaald te worden. Met een handicap heb je als burger meestal levenslang, dus een simpele toets om de 5 of 10 jaar voldoet.

6.3 ONDERSTEUNING

1. Bij jeugdzorg, hulp bij opvoeding, huishoudelijke assistentie, coaching, begeleiding, schuldhulpverlening en/of een opruim-coach is samenwerking met de burger cruciaal. Je begeeft je als hulp/dienstverlener wel ruim achter de voordeur! Respecteer zoveel mogelijk de regels en regie van de hulpvrager.
2. Zelfredzaam is per persoon verschillend. Wees alert op mensen die te weinig vragen omdat ze bang zijn of niet lastig willen zijn. Even doorvragen dus.

7. TOEGANKELIJKHEID OPENBARE RUIMTE

7.1 PROJECT PROCES

1. Betrek de WTG direct bij de start van projecten die verandering van de openbare ruimte betreffen.
2. Breng bij een project betrokken partijen met elkaar in contact, vooral als hun gezichtspunten ver uit elkaar liggen.
3. Benut de experts van de WTG bij en tijdens de uitvoering van een project. Zodat goede bedoelingen ook goed gerealiseerd worden.
Een methode om projectleiders en uitvoerende medewerkers bewust te maken van obstakels en knelpunten, is mensen zelf een handicap laten ervaren: de 'belevingsexcursie'.

7.2 VEILIGHEID

1. Zorg voor veilige oversteekplaatsen voor blinden en slechtzienden. Ook mensen die langzaam ter been of wielen zijn, hebben daar belang bij.
Het weghalen van zebra's, stoplichten en rateltickers is voor deze burgers gevaarlijk.
2. Zorg voor blindegeleidelijnen volgens de geldende richtlijnen en in overleg met de WTG. Zo nodig kan er een professioneel adviesbureau bij geraadpleegd worden. Dit is ook van toepassing op andere aanpassingen: verzin niet zomaar een eigen variant. Dat geeft verwarring.
3. Maak medeburgers bewust van de zin en betekenis van vrije blindegeleidelijnen. Is dat niet voldoende?
Zorg dan voor handhaving.
4. Zorg bij werkzaamheden aan rijweg en voetpad voor duidelijke hekken en borden. Als de situatie druk of complex is, zorg dan ook voor verkeersregelaars.
5. Shared space is een probleem voor blinden, maar voor mensen in een rolstoel een oplossing. Als ervoor gekozen wordt, moet de oriëntatie en de veiligheid geborgd worden door goede geleidelijnen, verschillende steenstructuren, veilige oversteekplaatsen en herkenningspunten.

7.3 TOEGANKELIJKHEID

1. Zorg voor een veilig en begaanbaar voetpad met zo min mogelijke obstakels, breed genoeg voor 2 personen of een kindervagen/rolstoel.
2. Maak beleid voor fiets-parkeren en handhaaf dat ook.
3. Maak één integraal beleid voor uitstallingen en terrassen. Handhaven!
4. Houd op-/afritten open. Zo nodig: handhaven.
5. Zorg voor zo min mogelijk niveaoverschillen bij woningen en winkels (maximaal 2 cm).
6. Plaats zo nodig signaal-tegels voor blinden en slechtzienden.
7. Een overdosis verkeersborden en instructies werkt niet en geeft zeker problemen voor burgers die niet zo veel informatie tegelijk kunnen verwerken. Vaak kan het best minder.

7.4 BRUIKBAARHEID

1. Zorg voor voldoende toegankelijke openbare toiletten. Met name in de binnenstad.
2. Denk aan zitplekjes voor mensen die dat nodig hebben of gewoon gezellig vinden.
3. Sommige burgers hebben belang bij een prikkelarme en rustige omgeving zonder storende bijgeluiden. Maak daar gelegenheid voor in en om de drukke binnenstad.
4. Wees algemeen alert op lawaai. Vooral de geluiden en de drukte die je als minder gevoelige burger niet meer waarneemt. Vaak kan het een stuk minder.
5. Houd bij de verlichting rekening met slechtziende mensen en mensen die last hebben van te fel of flikkerend licht.
6. Zorg voor goede informatie over de stad op verschillende (voor bezoekers en toeristen) logische plaatsen. Zowel visueel als auditief en/of tactiel.

8. TOEGANKELIJKHEID OPENBARE GEBOUWEN

8.1 PROJECTPROCES

1. Betrek de WTG bij nieuwbouw en verbouw van openbare gebouwen zoals bibliotheken, gezondheidscentra, scholen, theaters, sportcentra, wijkgebouwen ...
2. Neem 'toegankelijkheid' mee als harde eis bij de aanvraag voor een (ver)bouwvergunning.

8.2 TOETS OP BEREIKBAARHEID, TOEGANKELIJKHEID EN BRUIKBAARHEID (BTB)

1. Openbare gebouwen moeten aan de BTB-eisen voldoen.
Dat is nu vaak niet zo.
Werk systematisch aan verbetering en zet WTG-experts daarbij in.
2. Volg de nieuwe NEN-normen Bouw & Installatie (o.a. galm en akoestiek).

8.3 GEBRUIK VAN OPENBARE GEBOUWEN

1. Benut de brochure 'Welkom bij ...'.
Zorg dat deze standaard op elke balie te vinden is en de medewerkers de communicatie-tips weten te gebruiken.

9. MOBILITEIT

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 20: Persoonlijke mobiliteit.

9.1 COMMUNICATIE

1. Gebruik van (aangepast) openbaar vervoer (OV) staat of valt met vindbare, zorgvuldige en toegankelijke informatie: vertrek- en aankomstpunten, voorzieningen, reistijd, route, aanvullend vervoer, overstappunten, kosten en andere afspraken.
2. Informatie dient toegankelijk te zijn. Voor blinden en slechtzienden in gesproken tekst en/of bij bushaltes voelbaar, voor mensen met een verstandelijke beperking in eenvoudige taal en/of met hulp van pictogrammen, voor mensen in een rolstoel op leesbaar niveau.
3. Denk bij drukke en ingewikkelde stations aan een maquette naast een zichtbare plattegrond.
4. Zichtbare en hoorbare informatie in bus en trein.
5. Zorg bij stations voor centrale informatiepunten met hulpmensen.
6. Zet de brochure 'Welkom bij ...' in met communicatie-tips voor reizigers met verschillende handicaps/beperkingen.
7. Investeer in de opleidingen van chauffeurs en conducteurs. Heel praktisch: hoe help je iemand in een rolstoel in- en uit trein of bus? Dat scheelt tijd, ergernis en frustratie.
Maar ook medewerkers van call-centra en hulpdiensten zijn gebaat bij kennis van en ervaring met het gevarieerde gezelschap mensen met een handicap/beperking.
Pro Memori: een call-centrum heeft voor dove reizigers geen zin. Sms of WhatsApp werkt beter.

8. Zorg voor goede informatie in eenvoudige taal bij calamiteiten en crisissituaties. Houd rekening met dove/slechthorende en blinde/slechtziende reizigers. Denk bij ontruiming ook expliciet aan minder mobiele mensen en reizigers op wielen.

9.2 OPENBAAR VERVOER (OV)

1. OV is voor iedereen. Zorg dat 'toegankelijkheid' een zwaarwegende factor is bij aanbestedingen. Benut de expertise van de WTG.
2. Gebruik van de WMO-taxi en ander aanvullend vervoer wordt mede bepaald door de toegankelijkheid en beschikbaarheid van het OV. Let op afstemming en samenwerking.
3. Zorg voor betere aansluiting tussen bussen en treinen. Denk daarbij aan geleideroutes tussen bus- en treinstation, maar ook aan assistentie voor wie dat nodig heeft.
4. Elke overstap is een risico voor de meeste mensen met een handicap. Houd daar rekening mee.
5. Zorg ervoor dat mensen in een rolstoel of met een rollator zelfstandig in bus en trein kunnen komen. Dat is nu meestal nog niet mogelijk.
6. Zorg voor verhoogde bushaltes.
7. Meerdere mensen in een rolstoel moeten samen kunnen reizen met de bus. Los dat probleem op met flexibele plaatsen.
8. Behoud de bus in de wijk en bij centra waar veel blinden/slechtzienden gebruik van maken. Idem m.b.t. voorzieningen voor doven.

9.3 AANGEPAST OPENBAAR VERVOER (WMO-vervoer en taxi's)

1. Zorg dat de WMO-taxi's stipt rijden.
2. Verbeter de communicatie bij vertraging.
3. Zorg voor zorgvuldige naleving van eventuele bijzondere instructies. Zoals het verzoek om te bellen in geval van visuele handicap en/of een verward hoofd.
4. Betrek de WTG bij verbeterpunten naar aanleiding van klachten en signalen.

9.4 PERSOONSGEBONDEN MOBILITEIT

1. Persoonsgebonden mobiliteit gaat over de afhankelijkheid van hulpmiddelen om mobiel te zijn en te blijven. Denk aan rolstoel, rollator, driewiel fiets, aangepaste auto, lage instap fiets op medische indicatie, krukken, handbike en andere creatieve, maar noodzakelijke middelen om je te verplaatsen.
2. Hulpmiddelen m.b.t. mobiliteit worden meestal verstrekt op grond van de WMO. Maar soms zijn ze voor eigen rekening (b.v. de rollator) of loopt de financiering via de zorgverzekeraar of het UWW (werkvervoer). Het is voor gewone burgers niet altijd duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is. Punt van aandacht! Lees thema 'zorg en welzijn' ter aanvulling.
3. Persoonsgebonden mobiliteit hangt nauw samen met de 'toegankelijkheid van de openbare ruimte' en de 'toegankelijkheid van gebouwen': lees die thema's erbij.
4. Keur niet overbodig bij een invalide parkeerkaart. Een handicap heeft als eerste criterium dat ze niet over gaat. Hetzelfde geldt voor hulpmiddelen-indicaties: herhalen is zinloos en onnodig pijnlijk. Om de 5 jaar navragen of er nog gebruik van gemaakt wordt, voldoet.
5. Maak een publiek en toegankelijk overzicht van de algemene invalidenparkeerplaatsen. Ook handig voor toeristen en bezoekers van buiten de Gemeente.
6. Zorg voor invalidenparkeerplaatsen bij pendelbushaltes en treinstations.
7. Invalidenparkeerplaatsen dienen ruimte te hebben voor een busje met achteruit laadklep.

10. VEILIGHEID

In het VN-verdrag is 'veiligheid' zelden een expliciet aandachtspunt, maar daar denken we in Groningen anders over.

Als (het gevoel van) veiligheid en bestaanszekerheid belangrijk is voor burgers, is het belangrijk voor **alle** burgers.

De geschiedenis leert bovendien dat het horen tot een minderheid kwetsbaar maakt voor misbruik, apartheidssystemen en onmenselijke normverschuivingen. Je kunt dus maar beter alert blijven als nieuwkomers in het VN-verdrag 'Gelijke rechten'.

De realiteit is ook dat een kleine minderheid en hopelijk steeds minder mensen met een psychische en/of verstandelijke handicap in de loop van hun leven te maken krijgen met (de dreiging van) onvrijwillige maatregelen in en om de gezondheidszorg. De Wet verplichte GGz (Wvvggz) of de Wet Zorg en Dwang (Wzd) om precies te zijn.

Deze wetgeving staat in wezen haaks op het VN-verdrag. Juist daarom is het goed om Veiligheid te benoemen als aandachtspunt. Als maatregelen onvermijdelijk zijn, moet je je als samenleving heel bewust zijn van de prijs die de betrokken burger daarvoor betaalt.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 14: Vrijheid en veiligheid van de persoon.

ACTIEPUNTEN

1. Een passende woonplek draagt aanzienlijk bij aan (gevoel van) veiligheid.
Zorg voor voldoende diversiteit in beschut wonen zoals hofjes en woonvormen op enige afstand van de hectiek van de maatschappij.
2. Organiseer sociale cohesie zoals buurtnetwerken voor wie daar behoefte aan heeft.
3. Bevorder de ontwikkeling van een 'crisispakket' voor burgers die (on)geregeld fiks uit balans raken.
Een crisispakket is een catalogus waarin mensen praktische hulpmiddelen kunnen vinden om door de dips in hun leven te komen, zonder onnodige toestanden voor zichzelf en hun leefomgeving. Denk aan een signaleringskaart, een EHBO-koffer, een 'hulpkaart' voor omstanders en hulpdiensten, een crisisplan, een zelfbindingscontract.
Een persoonlijk crisispakket kan mensen helpen de regie over hun leven te houden.
En schept ook duidelijkheid voor de leefomgeving en hulp/dienstverleners.
4. Mensen met een handicap/ beperking zijn makkelijk slachtoffer van criminaliteit en andere vormen van misbruik. Met name burgers met een verstandelijke beperking en/of psychische handicap lopen risico.
(Digitale) weerbaarheid is belangrijk! Een cursus?
5. Zorg dat de politie de tijd, ruimte en mensen krijgt om eigen niet-pluis signalen van mensen serieus te nemen en er op de juiste manier mee om te gaan. Puntje voor de opleiding.

Werkgroep Toegankelijk Groningen
Marlieke & Herman
Januari 2021